
**PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY
A PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ
ČESKÉ REPUBLIKY**

Text stavovského předpisu
České advokátní komory

————— • —————

**PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY
A PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ
ČESKÉ REPUBLIKY**

KOMENTÁŘ JUDR. KAREL ČERMÁK

Obsah

Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (text stanovského předpisu ČAK)	3
Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (komentář JUDr. Karel Čermák)	17

PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY A PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Podle ustanovení § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii přijalo představenstvo České advokátní komory dne 31. 10. 1996 svým usnesením stavovský předpis tohoto znění:

ČÁST PRVÁ

PŮSOBNOST PRAVIDEL PROFESIONÁLNÍ ETIKY A PRAVIDEL SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ ČESKÉ REPUBLIKY (dále jen „PRAVIDLA“)

Čl. 1

Osobní působnost

1) Pravidly jsou vázáni všichni advokáti zapsaní v seznamu advokátů (dále jen advokáti) vedeném Českou advokátní komorou (dále jen Komora).

2) Pro advokátní koncipienty zapsané v seznamu advokátních koncipientů vedeném Komorou platí přiměřeně ta ustanovení pravidel, která se jich mohou týkat.

3) Přiměřeně platí Pravidla i pro veřejnou obchodní společnost advokátů.

Čl. 2

Věcná působnost

1) Právní řád, jímž se řídí právní vztahy advokáta ke klientovi anebo k třetím osobám v souvislosti s výkonem advokacie, je pro působnost těchto pravidel nerozhodný.

2) Pro mezinárodní činnost advokáta v rámci Evropských společenství platí tato Pravidla subsidiárně ke Kodexu chování advokátů Evropských společenství, přijatému na plenárním zasedání CCBE ve Štrasburku dne 28. 10. 1988.

Čl. 3

Kolizní ustanovení

1) Pokud advokát poskytuje právní služby na území jiného státu, v němž k tomu má oprávnění, dodržuje pravidla chování advokáta platná v takovém státu.

2) Soutěží-li advokát na cizích trzích právních služeb, dodržuje soutěžní pravidla pro advokáty platná na území, v němž má jeho jednání zamýšlené soutěžní účinky.

ČÁST DRUHÁ

PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY

Oddíl první

Všeobecná pravidla

Čl. 4

Důstojnost a vážnost stavu

1) Advokát je všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu.

2) Advokát je povinen plnit převzaté závazky. Závazek nebo ručení za cizí závazek smí převzít jen tehdy, je-li si jist jeho splněním.

3) Projevy advokáta v souvislosti s výkonem advokacie jsou věčné, střízlivé a nikoliv vědomě nepravdivé.

4) Jakékoliv obstarávání cizích záležitostí advokátem soustavně a za úplatu se pro účely Pravidel považuje za výkon advokacie.

Čl. 5

Jiné podnikání

1) Aktivní účast advokáta na podnikání, jehož předmět zahrnuje činnosti, spadající pod pojem poskytování právních služeb, nesmí být v rozporu s těmito Pravidly. To neplatí pro účast ve veřejné obchodní společnosti podle § 15 zákona o advokacii a pro podnikání na území jiného státu.

2) S podnikatelem, který není advokátem a jehož předmět činnosti zahrnuje i obstarávání cizích záležitostí nebo zprostředkování, spolupracuje advokát pouze na základě příkazu uděleného přímo klientem.

Oddíl druhý

Povinnosti advokáta ke klientovi

Čl. 6

Základní pravidla

1) Oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty.

2) Ve věcech, v nichž byl soudem ustanoven nebo Komorou určen, postupuje advokát se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů.

3) Pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem není advokát oprávněn bez jeho souhlasu ověřovat. Má-li o jejich pravdivosti a nebo úplnosti důvodnou pochybnost, poučí klienta o možných právních důsledcích použití takové informace; možnost odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb tím není dotčena.

4) Advokát nesmí použít na újmu klienta ani ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích osob informací, které od klienta nebo o klientovi získal v souvislosti s poskytováním právní služby.

Čl. 7

Převzetí právních služeb

1) Poskytuje-li advokát ve smluvní věci právní služby pouze jedné ze smluvních stran, je oprávněn této straně poskytovat právní služby i v případném sporu z této smlouvy, pokud smluvní strany již při přípravě smlouvy věděly, že advokát poskytuje právní službu pouze jedné z nich a měly příležitost obstarat si vlastního kvalifikovaného právního zástupce.

2) Poskytnout právní službu více osobám, jejichž zájmy nejsou v rozporu, v téže věci může advokát jen se souhlasem všech těchto osob, ledaže byl takto soudem ustanoven nebo Komorou určen.

3) Advokát odmítne poskytnout právní službu v téže věci více osobám také tehdy, jestliže zjevně hrozí, že v průběhu vyřizování věci vznikne rozpor v jejich zájmech.

Čl. 8

Odmítnutí právních služeb a odstoupení od smlouvy

1) V případech, kdy je advokát povinen nebo oprávněn právní služby odmítnout a hodlá tak učinit, provede vždy přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí.

2) Advokát odmítne právní službu i v případě, kdy by jejím poskytnutím byly ohroženy zájmy osoby, které právní služby již poskytuje, a to např. i v důsledku pracovního přetížení advokáta.

3) Ve věci, v níž nemá dostatek zkušeností nebo speciálních znalostí, odmítne advokát poskytnutí právní služby, ledaže žadatel po vysvětlení souhlasí, aby právní služba byla poskytnuta; v takovém případě advokát zpravidla postupuje ve spolupráci s jiným advokátem nebo s jiným odborníkem. To se nevztahuje na věci, v nichž byl advokát ustanoven soudem nebo určen Komorou.

4) Advokát odmítne poskytnutí právní služby i tehdy, brání-li mu v jejím řádném poskytnutí jeho zdravotní či psychický stav.

5) Vykonávají-li advokáti advokacii ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti advokátů, žádný z nich nepřevzme vědomě zastoupení klienta, jestliže by kterýkoli z advokátů musel právní službu takovému klientovi odmítnout, pokud by advokacii vykonával samostatně.

Čl. 9

Povinnosti v průběhu poskytování právní služby

1) Advokát je povinen klienta řádně informovat jak vyřizování jeho věci postupuje a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů.

2) Peníze a jiné hodnoty, které advokát převzal ke stanovenému účelu, je povinen opatrovat s péčí řádného hospodáře; nesmí je použít jinak než ke stanovenému účelu. Případné přírůstky hodnot je povinen vydat složiteli, nebylo-li dohodnuto jinak.

3) Zvětší-li se v průběhu poskytování právní služby podstatně rozsah možné odpovědnosti advokáta za škodu, je povinen rozsah svého pojištění pro případ odpovědnosti za škodu přiměřeně rozšířit, případně od smlouvy s klientem, jež se to týká, odstoupit.

4) Při ukončení poskytování právní služby je advokát povinen klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly; splnění této povinnosti nesmí být podmiňováno zaplacením požadované odměny nebo výloh.

Čl. 10

Odměna advokáta

1) Při sjednávání smluvní odměny je advokát povinen klientovi poskytnout pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a na jeho žádost i úplné vysvětlení o výši mimosmluvní odměny v dané věci.

2) Smluvní odměna musí být přiměřená. Nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci.

3) Při posuzování přiměřenosti smluvní odměny se přihlédne zejména i k poměru vyjednávacích schopností a možností advokáta a klienta, k rozsahu informací klienta o poměrech na trhu právních služeb, ke speciálním znalostem, zkušenostem, pověsti a schopnostem advokáta, k povaze a době trvání vztahu mezi advokátem a klientem při poskytování právních služeb, k časovým požadavkům klienta na vyřízení věci, k obtížnosti a novosti skutkových i právních problémů spojených s věcí a k pravděpodobnosti, že v důsledku převzetí věci klienta bude advokát muset odmítnout převzetí jiných věcí.

4) O svých výkonech pro klienta vede advokát přiměřené záznamy, jejichž obsah na požádání klientovi poskytne s úplným vysvětlením.

5) Advokát smí sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na hodnotě věci, je-li výše odměny přiměřená podle ustanovení odst. 2 a odst. 3.

6) Advokát nesmí sjednat smluvní odměnu stanovenou podílem na výsledku věci, ledaže jsou pro to důvody zvláštního zřetele hodné, zejména důvody majetkové nebo sociální, a odměna je přiměřená podle odst. 2 a odst. 3.

7) Advokát nesmí uzavřít s klientem smlouvu, jíž by se klient zavázal k plnění advokátovi za podmínek pro sebe nevýhodných, ledaže měl klient přiměřenou možnost poradit se o smlouvě s jiným nezávislým advokátem a smlouva byla uzavřena písemně.

8) Při posuzování přiměřenosti zálohy se přihlíží vedle střízlivého odhadu celkové odměny též k očekávaným hotovým výdajům.

Oddíl třetí

Povinnosti k advokátnímu stavu

Čl. 11

Povinnosti kolegiální

1) Advokát nesmí jiného advokáta osočovat a nesmí proti němu zahájit právní spor bez závažného důvodu. Je-li osoba, se kterou poskytovaná právní služba souvisí, zastoupena advokátem, nesmí s ní advokát jednat přímo bez předchozího souhlasu advokáta, který ji zastupuje, ani odmítnout s tímto advokátem jednat.

2) Poskytování právních služeb pro klienta, kterému v téže věci poskytuje právní služby již jiný advokát, nesmí advokát bez souhlasu již pověřeného advokáta převzít; chybí-li takový souhlas, smí být poskytnutí právních služeb převzato teprve po řádném ukončení vztahu k již pověřenému advokátovi.

3) Advokát se nesmí podílet na činnosti osob, které poskytují právní služby, ačkoliv k tomu nejsou oprávněny, ani takovou činnost podporovat. Ve zvlášť závažných případech oznámí osobu, provádějící takovou činnost, Komofe.

Čl. 12

Povinnosti při společném výkonu advokacie a trvalé spolupráci advokátů

1) Smlouvy o sdružení a o zřízení veřejné obchodní společnosti mezi advokáty nesmějí obsahovat žádná ustanovení, jež by omezovala povinnosti advokáta vyplývající ze složeného slibu a ze stavovských předpisů nebo jeho nezávislost při poskytování právních služeb.

2) Advokáti poskytující právní služby společně ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti se vzájemně přiměřeně informují o právních službách, které poskytují, a to v rozsahu nutném k vyloučení konfliktů zájmů.

3) Advokát poskytující právní služby ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti nesmí použít na újmu jiného účastníka sdružení nebo společníka nebo ve svůj vlastní prospěch a nebo ve prospěch třetích osob zvláštních informací, které získal v souvislosti s takovým poskytováním právních služeb. Tato povinnost trvá i po zániku členství advokáta ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti.

4) Předchozí ustanovení se použijí i pro smlouvy o trvalé substituční spolupráci mezi advokáty.

Čl. 13

Substituce při poskytování právních služeb

1) Není-li ujednáno jinak, náleží substitutovi mimosmluvní odměna ve výši podle advokátního tarifu. Substituent odpovídá za její výplatu.

2) Odmítá-li dožádaný advokát substituci převzít, sdělí to substituentovi bez zbytečného odkladu; i v takovém případě je však povinen provést opatření, která nesnesou odkladu a jsou nezbytná k odvrácení nepříznivých následků pro substituenta anebo jeho klienta.

3) Žádost o provedení substituce i zpráva o jejím provedení musí odpovídat péči řádného odborníka a okolnostem případu.

Čl. 14

Obecné povinnosti k advokátnímu stavu

1) Převezme-li advokát zastoupení klienta ve sporu proti jinému advokátovi nebo proti veřejné obchodní společnosti advokátů, je povinen o tom a o výsledku sporu bez zbytečného odkladu informovat Komoru.

2) Byla-li nařízena domovní prohlídka v kanceláři nebo v bytě advokáta, je advokát povinen upozornit příslušný orgán na svou zákonnou povinnost mlčenlivosti a s tím spojenou omezenou ediční povinností žádat, aby k tomuto úkonu byl připraven jako nezúčastněná osoba zástupce Komory nebo alespoň jiný advokát.

3) Advokát je povinen řádně a včas poučit všechny osoby, které se podílejí na jeho činnosti spojené s poskytováním právních služeb, o rozsahu jejich zákonné povinnosti zachovávat mlčenlivost, a to i v souvislosti se svědeckou povinností takových osob.

Čl. 15

Povinnosti k advokátním koncipientům

1) Advokát je povinen umožnit advokátnímu koncipientovi, který je k němu v pracovním poměru, účelnou právní praxí, pečlivě ho vést a dohlížet na něj tak, aby získal znalosti a zkušenosti potřebné ke složení advokátní zkoušky a k výkonu advokacie a aby si osvojil a dodržoval pravidla profesionální etiky.

2) Je-li koncipient v pracovním poměru k veřejné obchodní společnosti advokátů určí společnost advokáta k plnění povinností podle odst. 1 a oznámí to Komorě bez zbytečného odkladu.

3) Koncipient smí být v pracovním poměru jen k jedinému advokátovi. Jiný pracovní poměr mu advokát povolí navázat jen ze závažného důvodu a výjimečně, nenaruší-li to řádnou přípravu na výkon povolání advokáta.

4) Advokátní koncipient nesmí poskytovat právní služby na vlastní účet a advokát mu to nesmí umožnit.

5) Advokát je povinen vydat koncipientovi potvrzení o délce jeho koncipientské praxe.

6) V potvrzení je advokát povinen též zhodnotit výkon koncipientské praxe s ohledem na dosažení jejího účelu podle odst. 1. Přihlédne přitom zejména k tomu, zda koncipientská praxe nebyla nepříznivě ovlivněna současným výkonem jiné činnosti na straně koncipienta nebo zda se koncipient výkonu své praxe v dostatečném rozsahu nevěnoval.

7) Advokát je povinen poskytovat koncipientovi přiměřenou mzdu, nesmí však učinit taková opatření, podle nichž by byl koncipient fakticky jeho společníkem při výkonu advokacie nebo která by činila advokáta od koncipienta finančně závislým.

8) Koncipient nepoužije k újmě advokáta, u něhož pracuje, nebo ve svůj vlastní prospěch anebo ve prospěch třetích osob, zvláštních informací, které získal v souvislosti se svým pracovním poměrem k advokátovi. Tato jeho povinnost trvá i po zániku pracovního poměru koncipienta k advokátovi.

Čl. 16

Povinnosti při vedení advokátní kanceláře

1) Advokát je povinen vykonávat advokacii především ve svém sídle. Pokud založí pobočku své kanceláře v těže nebo jiné obci anebo pravidelně poskytuje právní služby pro veřejnost v předem určené době mimo své sídlo, je povinen o tom bez zbytečného odkladu vyrozumět Komoru.

2) Advokát vede svou kancelář tak, aby nebyla snižována důstojnost advokátního stavu. Provádění kancelářských úkonů svěřuje pouze osobám náležitě kvalifikovaným, odpovědným a bezúhonným a soustavně na jejich činnost dohlíží. Ustanovení čl. 15 odst. 4 a odst. 7 o advokátních koncipientech platí obdobně i pro tyto osoby.

3) Ve svém sídle nebo v jiném místě uvedeném v odst. 1 musí být advokát zpravidla osobně přítomen v pravidelné době, kterou předem stanoví; pro případ, že by mu v osobní přítomnosti bránily vážné důvody, musí umožnit zanechání vzkazu.

4) O svých výkonech a o výkonech své kanceláře vede advokát evidenci v rozsahu a způsobem vyplývajícím z právních předpisů a ze zvláštních požadavků kladených na řádný výkon advokacie.

Oddíl čtvrtý

Jiné povinnosti advokáta

Čl. 17

Povinnosti advokátů v řízení před soudy a jinými orgány

1) Vůči soudům, rozhodčím orgánům, orgánům veřejné správy a jiným orgánům, které rozhodují v právních věcech, jakož i vůči osobám, které plní jejich úkoly, je advokát povinen zachovávat náležitou úctu a zdvořilost.

2) Advokát nesmí v řízení uvádět údaje, ani navrhnout důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé, a to ani na příkaz klienta.

3) Advokát je povinen v řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení a chovat se k nim i k ostatním osobám zúčastněným na řízení tak, aby nebyla snižována jejich důstojnost ani důstojnost advokátního

stavu. V takových věcech nesmí za nepřítomnosti, popřípadě bez vědomí advokáta druhé strany nebo této strany, není-li advokátem zastoupena, jednat s osobami, které plní úkoly soudů nebo jiných orgánů, a předávat jim písemnosti, ledaže takový postup procesní předpisy dovolují.

4) Jsou-li pro jednání před soudem nebo jiným orgánem stanovena nebo obvyklá zvláštní pravidla chování, např. pokud jde o oslovování, úřední oděv, udělování slova, vykazování místa apod., je advokát povinen tato pravidla dodržovat.

Čl. 18

Veřejně prospěšná činnost

1) Byl-li advokát k tomu vyzván, je povinen podílet se v přiměřeném rozsahu na projektech směřujících k prosazování nebo obhajobě lidských práv a svobod, a to i bez nároku na odměnu, ledaže mu v tom brání vážné důvody.

2) Za stejných podmínek je advokát povinen podílet se na výzvu Komory na projektech, jejichž cílem je uskutečňování principů demokratického právního státu nebo zdokonalení právního řádu České republiky.

ČÁST TŘETÍ

PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ

Oddíl první

Základní pravidla

Čl. 19

Všeobecná ustanovení

1) V zájmu klientů i soutěžitelů postupuje advokát v soutěži s ostatními advokáty poctivě. K soutěžním účelům zejména nepoužívá údaje vědomě nepravdivé, klamavé nebo snižující jiného advokáta. Pro účely tohoto ustanovení je klamavým údajem každý údaj, který může vzbudit neoprávněné očekávání o výsledcích, jichž je advokát schopen dosáhnout, nebo pochybnost o tom, že výsledku bude dosaženo prostředky v souladu se zákony a stavovskými předpisy.

2) Označení „advokát“ může advokát používat i mimo výkon advokacie.

3) Při soutěži dodržuje advokát obecně závazné soutěžní předpisy.

Oddíl druhý

Obchodní jméno advokáta

Čl. 20

Povinné údaje

1) Obchodní jméno advokáta sestává z jeho jména a příjmení a z označení „advokát“.

2) Obchodní jméno sdružení advokátů nebo veřejné obchodní společnosti advokátů sestává z příjmení alespoň jednoho ze společníků, jakož i podle okolností z označení např. „advokáti“, „advokátní kancelář“, „sdružení advokátů“, „a společníci“, „a spol.“ nebo „veřejná obchodní společnost advokátů“.

Čl. 21

Dovolené údaje

1) Obchodní jméno může obsahovat i akademické tituly advokáta, označení jeho vědecké hodnosti a titul vysokoškolského profesora nebo docenta, jakož i informaci o nástupnictví, pokud jsou dodrženy podmínky právních předpisů.

2) Jména a příjmení společníků, kteří zemřeli nebo přestali vykonávat advokacii z jiných důvodů, lze v obchodním jménu zachovat, pokud jsou dodrženy podmínky právních předpisů.

3) Je-li advokát oprávněn poskytovat právní služby i na území jiného státu, může jeho obchodní jméno sestávat z údajů, pod nimiž v takovém státu poskytuje právní služby sám nebo na základě smlouvy o sdružení nebo o zřízení právnické osoby pro poskytování právních služeb. Ustanovení čl. 20 tím nejsou dotčena.

4) Označení a údaje, které nejsou podle čl. 20 a 21 odst. 1 až 3 dovoleny, nesmí obchodní jméno advokáta obsahovat, nestanoví-li kogentní právní předpisy jinak.

Čl. 22

Doplňující údaje

V souvislosti se svým obchodním jménem může advokát, sdružení advokátů a veřejná obchodní společnost advokátů zveřejňovat i doplňující údaje o tom, že advokát je soudním znalcem nebo tlumočnickem, údaje o preferovaných právních oblastech, v nichž působí, údaj o tom, že je oprávněn vykonávat advokacii i na jiném území, údaje o trvalé spolupráci s tuzemskými i zahraničními advokáty, údaje o svém sídle a pobočkách a v případech zvláštního zřetele hodných i své rodné jméno anebo pseudonym.

Čl. 23

Jazyk obchodního jména

Obchodní jméno včetně doplňujících údajů podle čl. 22 lze uvádět vedle českého jazyka i v těch jazycích, v nichž je advokát schopen poskytovat právní služby.

Čl. 24

Užívání obchodního jména

V souvislosti s výkonem advokacie používá advokát na všech svých písemnostech výlučně jen zvolené obchodní jméno a případně i doplňující údaje podle čl. 22.

Oddíl třetí

Informace o podnikání advokáta

Čl. 25

Publicita

1) V periodickém tisku, neperiodických publikacích, rozhlasu, televizi a v audiovizuálních prostředcích smí advokát v přiměřeném rozsahu informovat veřejnost o svém podnikání jen v souvislosti s tím, že údaje o jeho podnikání byly zapsány v seznamu advokátů, a to nejdéle po dobu 60 dnů od tohoto zápisu. Taková informace smí obsahovat jen obchodní jméno advokáta a doplňující údaje podle čl. 22.

2) Ve sdělovacích prostředcích specializovaně informativní povahy, jako jsou profesionální, telefonní, místní a podobné seznamy, smí advokát informovat veřejnost uvedením svého obchodního jména a doplňujících údajů podle čl. 22.

3) Jinými informačními prostředky, ať už tiskovinami nebo záznamy uloženými na jiných nosičích informací, může advokát informovat o svém podnikání, cenách a dosavadních výkonech pouze své dřívější i současné klienty a toho, kdo o to požádá.

Čl. 26

Reklama

1) Na reklamních plochách, poutáčích a podobných prostředcích publicity jsou informace o podnikání advokáta zakázány.

2) Upomínkové a dárkové předměty advokáta smějí být opatřeny jeho ob-

chodním jménem pouze tehdy, jsou-li určeny výhradně pro jeho klienty a svou povahou nesnižují vážnost advokáta a důstojnost advokátního stavu.

Čl. 27

Odborné publikace

V literárním nebo vědeckém díle z oboru práva, jehož je advokát autorem nebo spoluautorem, smí být k jeho jménu, příjmení a titulům připojeno označení „advokát“ s údajem o obci, která je místem jeho podnikání a o obchodním jménem, pod nímž podniká.

Čl. 28

Informace poskytované jinými osobami

Advokát nesmí dát nikomu souhlas, aby informoval o jeho podnikání nad rámec dovolený těmito Pravidly.

Oddíl čtvrtý

Informace o sídle advokáta

Čl. 29

Informační tabulky

1) Na domě, v němž má sídlo, musí advokát umístit údaje o svém obchodním jménu, a to na tabulce přiměřené velikosti.

2) Stejně smí advokát označit místo, kde má pobočku své kanceláře nebo kde pravidelně poskytuje právní služby.

3) Je-li to nutné pro snazší orientaci, smí advokát v domě a jeho nejbližším okolí umístit další obdobné tabulky.

Oddíl pátý

Nábor klientů

Čl. 30

Svobodná volba advokáta

Advokát je povinen se při náboru klientů zdržet každého jednání, kterým by se

osobám požadujícím poskytnutí právní služby ztěžovala nebo znemožňovala svobodná volba advokáta.

Čl. 31

Nabídka právních služeb

1) Advokát nesmí nabízet poskytnutí právní služby osobě, která ji na něm sama nepožaduje, ledaže jde o osobu, s níž se soukromě nebo při výkonu advokacie stýká. Výjimečně tak smí učinit, je-li zřejmé, že neprodlené poskytnutí právní služby je v zájmu takové osoby nezbytné.

2) Při nabízení svých právních služeb se advokát musí zdržet jakéhokoliv náléhání, zvláště je-li z okolností nebo projevu osoby, které je služba nabízena, zřejmé, že o ni nemá zájem.

Čl. 32

Použití jiných osob

1) Za doporučení nebo zprostředkování právní služby nesmí advokát poskytnout ani přijmout úplatu nebo jinou výhodu.

2) K náboru klientů nesmí advokát použít jiných osob, a to ani vlastních klientů. Za takové nepřipustné použití jiných osob se považuje též, předá-li jim advokát své informační prostředky nebo plné moci s určením, aby jich při získávání klientů pro advokáta použily.

ČÁST ČTVRTÁ

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Čl. 33

Informační povinnost Komory

1) Představenstvo Komory sdělí advokátovi na jeho žádost závazné písemné stanovisko k souladu advokátem zamýšleného jednání s těmito Pravidly. Jednání advokáta, které je v souladu s takovým stanoviskem, nemůže být posouzeno jako kárné provinění.

2) Na žádost soudů, jiných státních orgánů a zahraničních advokátních komor nebo jim odpovídajících jiných organizací advokátů sdělí stanovisko k obsahu, k použití nebo k výkladu těchto Pravidel představenstvo Komory.

Čl. 34

Platnost a účinnost Pravidel

Tato Pravidla jsou platná dnem jejich přijetí představenstvem Komory. Účinnosti nabývají 30. dnem po uveřejnění ve věstníku Komory kromě článků 5 a 20 až 24, které nabudou účinnosti 6 měsíců po uveřejnění ve věstníku Komory.

Čl. 35

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se čl. 5 odst. 1 a čl. 7 stavovského předpisu č. 1 o převzetí některých předpisů přijatých Českou advokátní komorou a Komorou komerčních právníků České republiky do 30. června 1996 jako stavovských předpisů podle zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii.

JUDr. Luboš Tichý v. r.
předseda České advokátní komory

JUDr. Karel Čermák

**PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY
A PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ
ČESKÉ REPUBLIKY**

KOMENTÁŘ

Obecná část

Zákon o advokacii č. 85/1996 Sb. předvídá, že stavovským předpisem budou vydána pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže pro advokáty. Tento požadavek odpovídá poměrům ve všech demokratických zemích, kde všude obdobná pravidla pro chování advokátů existují. Rychlá kodifikace takových pravidel se tedy považuje za naléhavou nutnost nejen z hlediska vnitrostátní spotřebitelské i advokátní veřejnosti, ale i z širšího hlediska začlenění našeho státu do evropských struktur, s jejichž úpravami by naše vnitrostátní úprava měla být v zásadních ohledech kompatibilní. Tento návrh z obou těchto hledisek vychází.

Citovaný zákon upravuje v § 32 kárnou odpovědnost advokáta za závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených zákonem nebo stavovským předpisem. Stavovský předpis o pravidlech profesionální etiky a soutěže pro advokáty má tedy být vedle zákona samotného další hmotněprávní normou, která upravuje podmínky pro vznik kárné odpovědnosti advokáta ve smyslu zákona.

Vedle obecné odpovědnosti trestní a občanskoprávní stíhá tedy advokáta na rozdíl od řady jiných povolání ještě další, kárná odpovědnost za jeho chování. Povaha kárné odpovědnosti je veřejnoprávní; advokát tedy odpovídá v tomto směru za své chování orgánům činným v kárném řízení, tj. příslušným orgánům České advokátní komory, jako samosprávnému orgánu pro státní správu advokacie, a soudům, pokud jsou činné v kárném řízení. Kárná odpovědnost advokáta, jako další druh jeho odpovědnosti, tedy nikterak přímo nesouvisí s jeho veřejnoprávní odpovědností trestní nebo soukromoprávní odpovědností občanskoprávní. Pouze na rozhodnutí nezávislých soudů v trestních a občanskoprávních věcech bude záviset, zda a do jaké míry použijí těchto Pravidel ve věcech, v nichž je účastníkem advokát v souvislosti s výkonem svého povolání, a to zejména pro výklad takových pojmů obecně závazných právních předpisů, jako

jsou např. pojmy obchodní zvyklosti, dobré mravy soutěže, obvyklá úplata, řádně vykonaná činnost, řádné plnění, dobré mravy, podle svých schopností a znalostí, důležitá povinnost povolání, hrubý nepoměr vzájemných plnění a dalších. Použití těchto Pravidel v řízení o kárné odpovědnosti advokáta je však pro orgány činné v takovém řízení obligatorní vždy.

Účelem Pravidel je poskytnout ochranu proti excesům v chování jednotlivého advokáta především spotřebitelům právních služeb (ochrana spotřebitele), ale v další řadě též i advokacii jako celku všech advokátů (ochrana stavu), jednotlivým advokátům v jejich vzájemných vztazích na trhu (ochrana soutěžitele) a konečně i třetím osobám, s nimiž přichází advokát do styku (ochrana veřejných zájmů). Jedno a totéž pravidlo může chránit i více shora uvedených zájmů a bude věcí příslušných orgánů řízení, aby rozhodly, který zájem nebo které zájmy byly vadným jednáním advokáta v konkrétním případě porušeny nebo ohroženy.

Už z rozsahu zájmů chráněných Pravidly je zřetelně patrné, že kárná odpovědnost advokáta nastupuje i v případech, kde vůbec nelze mluvit o odpovědnosti trestní a zejména ani o odpovědnosti občanskoprávní, která připadá v úvahu jenom při porušení již existující smlouvy s klientem nebo v důsledku občanskoprávního deliktu. Pravidla v zájmu ochrany stavu a ochrany veřejných zájmů výrazně zasahují i do té sféry života advokáta, která není bezprostředně spojena s výkonem jeho povolání. To se zejména, ale ne výlučně, projevuje v části druhé oddílu prvého Pravidel, kde se stanoví všeobecná pravidla pro chování advokáta i mimo rámec výkonu jeho povolání. Advokát se zde v souladu se všeobecným chápáním veřejnosti považuje za širší součást justičního systému, stejně jako soudce nebo státní zástupce, a vychází se z toho, že excesy v jeho chování, jak společenském, tak tržním, mohou otřást důvěrou veřejnosti nejen v advokátní stav jako celek, ale i její důvěrou v právní řád a v orgány právní řád prozrazující vůbec. Toto chápání pozice advokáta je v plném souladu s řešeními, která byla zvolena v zemích Evropského společenství, jak o tom ostatně svědčí i rámcová Pravidla chování advokátů zemí Evropského společenství, jejichž dorozování se od všech advokátů z těchto zemí ve vzájemném styku vyžaduje.

Funkcí Pravidel je v první řadě být vedle zákona významným dalším pramenem stavovského advokátního práva v České republice. Nelze však přehlédnout ani výchovnou funkci těchto Pravidel v současném prostředí, charakterizovaném téměř padesátiletou absencí podobné ucelené normy na našem území a rozsáhlým přílivem nových právníků, kteří si zvolili profesionální poskytování právních služeb za své životní povolání. Jako etická pravidla mohou tato Pravidla řádně fungovat jen tehdy, jestliže se s nimi široká advokátní veřejnost v převážné většině vnitřně ztotožní. Předpokladem toho ovšem je, aby se s nimi v ucelené

psané podobě mohla nejprve seznámit. Pomocnými mechanismy v tomto směru mají být zejména ustanovení o písemných vysvětleních, která advokátům poskytuje v souvislosti s Pravidly představenstvo Komory.

Výchovná funkce Pravidel má konečně přispět k žádoucímu rozvoji právní kultury v České republice tak, aby byla srovnatelná s kulturní úrovní jiných zemí Evropských společenství. Každý, kdo přináší k jistému kulturnímu prostředí, jedná bez nějakých dalekosáhlých úvah v souladu s požadavky, které mu toto kulturní prostředí ukládá. Tak v kulturním prostředí jazykovém je nemyslitelné nerespektovat jistá jen silou argumentace (a nikoliv zákona) podložená jazyková pravidla; kulturní prostředí hudební stejně tak ukládá respektovat jistá pravidla skladby nebo interpretace a totéž platí i pro všechny jiné kulturní okruhy. Právo a jeho distribuce patří ke kultuře lidských společenství právě tak, jako výše zmíněné obory a celá řada oborů dalších. V tomto ohledu Pravidla navazují na tradiční právní kulturu, jak se vyvíjela na našem území plynule až do roku 1948, přičemž respektují i ony evropské liberalizující tendence, jak se projeví v evropských právních kulturách v posledních zhruba padesáti letech.

Ve světle této všeobecné části komentáře je nyní možno přistoupit ke komentáři k jednotlivým ustanovením Pravidel.

Zvláštní část

ČÁST PRVÁ

Působnost Pravidel

Globalizace světového obchodu, volný pohyb obyvatelstva, vznik nadstátních orgánů rozhodujících v konkrétních věcech jednotlivých osob a podobné internacionalizující vlivy změnily v posledních několika desítkách let i prostředí, v němž se poskytují právní služby. Oba zákonné předpisy upravující advokacii po roce 1989 se musely s tímto jevem vypořádat. Zatímco zákon z r. 1990 odstranil státní občanství jako podmínku pro výkon advokacie a výslovně nevyloučil možnost získat oprávnění k jejímu výkonu vedle České republiky i v jiné zemi nebo v jiných zemích, zákon z r. 1996 svým ustanovením o uznávacích zkouškách ještě více usnadnil přístup cizinců oprávněných k výkonu advokacie ve své domovské nebo jiné zemi na trh právních služeb v České republice. Tento přístup však předpokládá zápis do seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou, a tudíž i aplikovatelnost veškerých zákonných i stavovských předpisů pro výkon advokacie v České republice na tyto osoby.

Jsou to tedy především tyto problémy, spojené s existencí advokátů s vícenásobným oprávněním k poskytování právních služeb, ale i problémy spojené s aktivitami advokátů s jediným oprávněním na cizích trzích, které si vyžadují zvláštní úpravu působnosti Pravidel.

Základní zásada personality, tj. že pravidla se vztahují na každého advokáta zapsaného v seznamu Komory bez ohledu na místo, kde či kam právní službu poskytuje zůstává přitom zachována. Jen pro lepší objasnění Pravidla zdůrazňují i svou přiměřenou závaznost pro advokátní koncipienty a zákonem nově zavedenou veřejnou obchodní společnost advokátů. Bude-li porušení těchto Pravidel předmětem řízení před kárnými orgány nebo jinými orgány Komory, platí ovšem, že za porušení odpovídá nikoliv snad sdružení (to není ani právnickou osobou) nebo veřejná obchodní společnost (jakkoliv ta právní subjektivitu odlišnou od svých společníků má), nýbrž ta fyzická osoba vázaná těmito Pravidly, která za jejich porušení nese v konkrétním případě odpovědnost nebo odpovídá za jednání jménem sdružení nebo právnické osoby podle obecných právních předpisů.

Veřejnoprávní povaha Pravidel již sama o sobě znemožňuje advokátovi vyloučit jejich účinnost smluvním ujednáním s klientem pro jednu nebo všechny jeho věci, v nichž mu advokát poskytuje právní služby. To ovšem neznamená, že svůj soukromoprávní vztah ke klientovi nemůže advokát stejně jako každý jiný podnikatel podřídit po dohodě s klientem jinému právnímu řádu a rozhodování o sporech z takové smlouvy dohodnutému arbitrážnímu orgánu. Tímto způsobem může tedy advokát libovolně upravit ve smyslu volby jiného právního řádu svou občanskoprávní odpovědnost (samozřejmě při respektování kogentních ustanovení zákona o advokacii), nikdy však nemůže vyloučit svou odpovědnost kárnou.

Výjimkou v tomto směru je Kodex chování advokátů Evropských společenství, který má při exportu právních služeb do zemí Evropských společenství přednost před těmito Pravidly. Subsidiarita těchto Pravidel ke zmíněnému Kodexu se může ovšem uplatnit jen v těch případech, kdy Kodex stanoví některou povinnost advokáta odlišně od Pravidel. Takových případů bude pramálo; snad pouze ustanovení Kodexu o pactum de quota litis je od Pravidel odlišné. Kde Kodex některou povinnost výslovně nestanoví, tam se plně uplatní subsidiarita Pravidel. Ve sporných případech rozhodují tak jako tak ve věcech advokátů příslušné orgány Komory a orgány kárného řízení, takže bude na nich, aby podaly příslušný vklad v konkrétních věcech.

Situaci advokátů s dvojitým nebo vícenásobným oprávněním k výkonu advokacie je ovšem nutno řešit subtilněji. Zejména od advokátů s oprávněním v an-

glosaských právních oblastech lze sotva vynucovat dodržování těchto Pravidel v případech, kde poskytují právní službu ve své zemi, případně před soudními nebo jinými orgány své země, a to zejména v situaci, kdy domovská etická pravidla jsou jinak myšlenkově koncipována, odlišně vynucována a jinak místní veřejností posuzována. To může v mnoha směrech vést i k odlišným nárokům na chování advokáta, a to jak ve směru jejich větší rigidity (např. v dovolených jednáních před soudem), tak jejich větší liberálnosti (např. v otázkách publicity). Od těchto advokátů se tedy v těchto situacích dodržování Pravidel nevyžaduje, pokud ovšem dodržují pravidla místní, a to případně i nepsaná nebo zvyková. V pochybnostech budou příslušné orgány Komory sporné věci řešit v součinnosti s příslušnou komorou nebo analogickou institucí v cizině. Podrobnosti takového postupu upraví případně zvláštní stavovský předpis, např. organizační řád.

Zvláštní úpravu působnosti Pravidel si vyžaduje i soutěž advokátů na cizích právních trzích. Zde není třeba rozlišovat mezi advokáty s jediným oprávněním v České republice a advokáty s oprávněním dvojnásobným nebo vícenásobným. Bylo by příliš přísné vyžadovat od advokátů dodržování omezujících povinností tam, kde místní nebo jiní soutěžitelé na trhu právních služeb takto omezení nejsou; a bylo by neprozíravé neupozornit na to, že soutěžní pravidla pro advokáty jsou na jiných trzích naopak ještě přísnější než zde. Bude tedy věcí advokáta, aby si na příslušných trzích tamní soutěžní pravidla pro advokáty ověřil dříve, než na trh jako soutěžitel vstoupí. Jinak by mohl kárně odpovídat podle jiných ustanovení těchto Pravidel. Soutěžní jednání advokáta se bude posuzovat podle toho, kde jeho soutěžní jednání mělo zamýšlené účinky. Náhodné účinky, jimiž advokát nezamýšlel zasáhnout zdejší trh (náhodný dovoz nebo reexport tisku, náhodné zachycení radiového či televizního signálu apod.) se mu nepřičítají k tíži.

ČÁST DRUHÁ

Oddíl první

Všeobecná pravidla

Tato část Pravidel se týká nejen chování advokáta v souvislosti s poskytováním právních služeb, ale zasahuje významně i do jeho chování v soukromé sféře. Důvodem toho je ochrana stavu a ochrana veřejných zájmů, jak je to patrné již z obecné části komentáře. Tam bylo již vysvětleno, jak negativně mohou excesy v chování advokáta ovlivnit postoje a důvěru veřejnosti v celý právní řád

a justiční systém. Negativní důsledky takového chování pro stav jako celek jsou však rovněž nasnadě. Poškození důvěry veřejnosti v advokacii ve svých důsledcích znamená, že poptávka veřejnosti po právních službách se začne přesunovat na šedý nebo dokonce černý a zcela nekontrolovaný trh a potřeba jakékoliv instituce pro dohled nad trhem právních služeb se začne pocítovat jako zbytečná. Oslabení důvěry v jakýkoliv hospodářský sektor přináší komplikace pro celé národní hospodářství a vyvolává dominový efekt. Příkladem budiž v současné době situace tak zvaného bankovního sektoru. Oslabení důvěry v sektor poskytující právní služby však může mít fatální dominové efekty na celý právní systém státu. Zásah do osobní sféry advokáta se tedy jeví v tomto směru jako plně odůvodněný z hlediska ochrany vyšších hodnot.

Z těchto hledisek je tedy třeba všeobecný požadavek na poctivé, čestné a slušné chování advokáta (čl. 4 odst. 1) chápat jako generální skutkovou podstatu pokrývající Pravidla v celé jejich šíři, kdežto všechna ostatní ustanovení Pravidel jako příkladná uvedení těch jednání, která toto generální ustanovení ilustrují. Požadavek poctivosti, čestnosti a slušnosti platí tedy i pro soukromý život advokáta, pro vztahy k jeho soukromým věřitelům a dlužníkům, pro jeho vztahy sousedské, pro jeho projevy na veřejnosti, pro jeho chování ve společenském styku a podobně. Z kárné judikatury státu Evropské unie je znám i příklad, že se analogické pravidlo aplikovalo i na vlastní rozvodovou při advokáta, při níž vystupoval nevhodně. Bude úlohou orgánů činných v kárném řízení, v jaké šíři budou venkoncem toto pravidlo aplikovat. Korektivem v tomto směru bude nepochybně míra ohrožení důstojnosti a vážnosti advokátního stavu v konkrétním případě a ta opět bude patrně záviset na rozsahu, v němž mohla chování advokáta vnímat alespoň určitá část veřejnosti. Na chování advokáta v nejužším kruhu jeho rodiny a přátel bude tedy pravidlo aplikovatelné zřejmě pouze zcela výjimečně.

Pravidlo čl. 4 odst. 2 ilustruje požadavek poctivosti a čestnosti v oblasti soukromoprávních vztahů advokáta, a to i mimo oblast jeho profesionální činnosti. Týká se tedy např. i vztahů advokáta založených na kupních, nájemních, leasingových a jiných smlouvách, kde si advokát v době jejich uzavření nemůže být jist, že bude schopen v budoucnosti dostát svým převzatým závazkům. O porušení tohoto pravidla bude vždy nutno rozhodovat s přihlédnutím k okolnostem případu a jistotu advokáta o tom, že bude schopen závazek splnit, zkoumat z hlediska zkušeností a znalostí průměrného advokáta a nikoliv z hlediska průměrného občana nebo jiného průměrného podnikatele. V tomto směru budou tedy požadavky kladené na advokáta patrně obvykle vyšší než požadavky kladené na jiné subjekty. I v této souvislosti si třeba znovu uvědomit distinkci mezi občan-

skoprávní a kárnou odpovědností advokáta. Jakkoliv je snad možné, že všeobecně jsou jednání in fraudem creditoris a podobná jednání občanskoprávně postižitelná jen s jistými obtížemi, nic to nemění na tom, že ochrana stavu a veřejných zájmů by měla zvolit v oblasti kárné odpovědnosti advokáta přísnější hledisko už proto, že jde o oblast, v níž je advokát ve srovnání s převážnou většinou jiných smluvních stran odborníkem, a měl by tudíž být i příkladem poctivého plnění převzatých smluvních závazků.

Ustanovení pravidla čl. 4 odst. 3 se týká všech projevů advokáta v souvislosti s výkonem advokacie. Nedotýká se tedy především projevů, které advokát činí v jiných souvislostech svého života, jako jsou třeba projevy umělecké, vědecké nebo politické, ledaže by i takové projevy byly v rozporu s generálním pravidlem čl. 4 odst.1. Pod pojem „projevy“ spadá ovšem nepochybně vše, co může být druhou osobou vnímáno a interpretováno, tedy projevy jak ústní nebo písemné, tak i třeba projevy mimické. Pokud jde o adresáty takových projevů, není rozhodné, zda jimi jsou osoby s nějakou rolí ve věci, v níž advokát poskytuje právní službu (např. soudy a jiné státní orgány) nebo osoby na takové věci přímo nezáčastněné (např. média). Pojem „souvislost s výkonem advokacie“ pak nelze vykládat úzce tak, že musí jít vždy pouze o konkrétní klientskou věc advokáta, nýbrž zahrnuty jsou i všechny ostatní věci, které se týkají advokáta samotného, a to zejména jeho znalostí, schopností a dosavadních i budoucích výkonů. Pokud jde o vědomou nepravdivost projevů advokáta, nemůže nést odpovědnost tam, kde v dobré víře spoléhal na pravdivost získaných informací, zejména od klienta, a dal to v projevu přiměřeně najevo.

Pravidlo čl. 4 odst. 4 směřuje zejména ke dvěma typům situací. První typ je charakterizován tím, že advokát může mít vedle oprávnění k výkonu advokacie ještě i oprávnění k poskytování jiných specializovaných právních služeb a že je tedy zároveň např. i patentovým zástupcem nebo daňovým poradcem. V tomto případě je pravidlo třeba interpretovat tak, že se advokát nemůže vymknout z dosahu zákona o advokacii a advokátních stavovských předpisů včetně Pravidel prostě tím, že některé své činnosti při poskytování právních služeb označí za činnosti vykonávané podle jiného oprávnění. Zvláštní režim v tomto směru budou mít pouze činnosti advokátů vykonávané podle zvláštních předpisů ve smyslu § 56 zák. o advokacii, na něž se budou vztahovat pouze tam uvedené předpisy zákona. Při druhém typu situací jde o takové obstarávání cizích záležitostí, které není poskytováním právní služby. Obstarávání cizích záležitostí je zajisté širší pojem, který se překrývá s pojmem poskytování právních služeb ve smyslu zákona jen částečně. Advokátovi jako podnikateli však nelze v systému svobodného tržního hospodářství obecně zakázat, že se nesmí věnovat žádným takovým pod-

nikatelským činností, které nespádají pod pojem poskytování právní pomoci. Činnosti spadající pod pojem obstarávání cizích záležitostí jsou navíc často s poskytováním právních služeb tak těsně spojeny, že je vzájemně lze jen těžko oddělit. Typickým příkladem mohou být činnosti při správě majetku klienta, kde mohou převažovat, a většinou také převažují, prosté činnosti organizační a technické nad činnostmi po výtce právními. Zajištění opravy nebo údržby majetku klienta, vyřazení a doplnění jednotlivých majetkových kusů přináležejících k takovému majetku, pojištění takového majetku a jiné podobné operace se patrně zcela vymykají poskytování právních služeb, a přesto není sebemenšího důvodu takové činnosti advokátovi zakazovat. Účelem pravidla čl. 4 odst. 4 však je podřídit i tyto činnosti stejnému režimu z hlediska kárné odpovědnosti advokáta, jako je režim při poskytování vlastních právních služeb. Této stavovské odpovědnosti se tedy nemůže advokát zprostit v podobných případech poukazem na to, že tato činnost nebyla právní službou. K odlišení takových činností od situací běžného života, kdy advokát obstarává jako občan záležitosti svých příbuzných, známých, sousedů apod. pak slouží poukaz na profesionální charakter, které mají podobné činnosti vykazovat, mají-li způsobit aplikovatelnost stavovských předpisů na advokáta. Tyto činnosti jsou tedy podrobeny režimu stavovských předpisů včetně Pravidel pouze tehdy, jsou-li prováděny soustavně a za úplatu. Z tohoto režimu jsou pak vyloučeny i činnosti, které nemají charakter obstarávání cizích záležitostí, pokud nespádají pod pojem poskytování právní služby jinak. Např. výkon činnosti fotbalového rozhodčího ani udělení právní porady není obstarání cizí záležitosti. Zatímco však první zmíněnou činnost nelze považovat za výkon advokacie, protože není obstaráváním cizích záležitostí, udělení právní porady je takovou činností *ex lege*, ačkoliv obstaráním cizí záležitosti není rovněž. Tento jen částečný vzájemný překryv pojmů „právní služba“ a „obstarání cizí záležitosti“ je při interpretaci tohoto pravidla nutno mít vždy na paměti. Jen mimochodem lze v této souvislosti upozornit, že obstaráním cizí záležitosti není ani výkon funkce soudního znalce nebo tlumočnicka, takže při výkonu těchto činností je advokát těmito Pravidly vázán jen v takovém rozsahu jako ve svém soukromém životě (pravidlo čl. 4 odst. 1).

Pravidlo čl. 5 odst. 1 je rozvinutím pravidla čl. 4 odst. 4. Vychází ze situace, že na trhu právních služeb v České republice jsou legálně přítomny i jiné profese a osoby vyjmenované v § 2, odst. 2a zákona. Praxe ukazuje, že na tomto trhu mohou být pololegálně přítomny i jiné osoby, jejichž předmět činnosti s poskytováním právních služeb do jisté míry souvisí a ačkoliv není jejich hlavním a úředním předmětem činnosti, přesto tyto osoby právní služby alespoň v jistém rozsahu poskytují. Aktivně se účastnit na takovém ať už legálním či pololegálním podnikání se advokátovi zakazuje. V případě legálně existujících profesí notářů, patentových zástupců, daňových poradců a případně jiných osob je důvodem to-

hoto ustanovení možnost konfliktů zájmů mezi jednotlivými druhy podnikání, kde by advokát z podnikatelských důvodů mohl preferovat prosperitu konkurujícího podnikání na úkor své klientely, aniž by to jemu samotnému přinášelo jakékoliv ztráty na zisku. Toto ustanovení ovšem nelze nikterak vykládat v tom smyslu, že by se advokátovi zakazovala jakákoliv spolupráce s těmito povoláními na takovém smluvním základě, který ještě nedosahuje intenzity aktivní účasti na podnikání. Zcela myslitelné mohou být tedy zejména případy tzv. „kancelářských společenství“, které spočívají v podstatě jenom v tom, že se příslušníci různých vyjmenovaných právnických povolání dělí o náklady nájmu společných kancelářských prostor, o náklady jejich údržby a všeobecného provozu, včetně nákladů na pracovní síly, které takový společný kancelářský provoz zajišťují (telefonistky, recepční, uklízečky apod.). Jedním z kritérií pro posuzování takových případů může být zejména vedení účetní evidence. Takovéto vztahy nelze ovšem vyloučit ani k jiné podnikatelské sféře, pokud to není v rozporu se zákonem a jinými stavovskými předpisy např. z hlediska důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, a zejména ani k podnikatelské sféře poradenské (ekonomicky, technicky), pokud taková „kancelářská společenství“ vedou k pohodlí klientely a pokud vlastní podnikání dvou nebo více podnikatelských subjektů včetně advokáta jsou zcela oddělena. I klient musí mít v tomto případě jistotu, že každý z podnikatelů mu samostatně odpovídá za služby, které mu poskytl. Pravidlo se samozřejmě nevztahuje na veřejné obchodní společnosti advokátů. Rovněž je nutno přihlížet k situaci advokátů při podnikání na území jiného státu, kde bude nutno dodržovat tamní pravidla.

Ustanovení pravidla čl. 5 odst. 2 míří zejména na spolupráci advokáta s různými zprostředkovatelskými a obstaravatelskými kancelářemi. V praxi to budou asi nejčastěji kanceláře realitní. Taková třeba i trvalá spolupráce se nikterak nevylučuje, je však třeba vždy rozlišovat, zda advokát poskytuje právní službu přímo takové kanceláři, proti čemuž jistě nemohou být žádné námitky, nebo zákazníkovi takové kanceláře. V zájmu ochrany spotřebitele zde nepochybně je, aby odpovědnost za poskytnutí právní služby nesl advokát vůči klientovi přímo a ne prostřednictvím kanceláře, která takovému klientovi příležitost k navázání nějakého smluvního vztahu pouze obstarala anebo neprávní část jeho záležitosti jinak zařídila. Poskytovat za doporučení klienta v těchto případech nějakou provizi nebo jinou úplatu je zakázáno na jiných místech těchto Pravidel. To se ovšem nedotýká ani výše odměny sjednané přímo s klientem, ani způsobu úhrady této odměny, kterou lze s klientem smluvit i tak, že půjde k tíži plnění, jež se klient zavázal poskytnout poskytovateli jiné služby, pokud s tím poskytovatel souhlasí. Ustanovení nelze vykládat tak, že by se týkalo substitučního styku mezi advokáty.

V souvislosti se všeobecnými pravidly chování advokáta je nutno se stručně zmínit i o tom, zda tato část Pravidel má nějakou souvislost nebo vliv na pojmy „bezúhonnost“ a „činnost neslučitelná s výkonem advokacie“ ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o advokacii. Pojem „bezúhonnost“ používá zákon v souvislosti se zápisem žadatele do seznamu advokátů a dále v souvislosti s vyškrtnutím ze seznamu těch advokátů, kteří byli zapsáni, aniž splňovali všechny podmínky [§ 8 odst. 1, písmeno b) cit. zákona]. Je tedy zřejmé, že pojem „bezúhonnost“ se vztahuje k období před zápisem do seznamu advokátů, kdy žadatel nebyl ještě Pravidly vázán. Bezúhonnost je tedy třeba vykládat ve všeobecném občanském smyslu, tedy jako občanskou čest, dobrou pověst apod. Na tom nemůže nic změnit ani analogický požadavek vztahující se na koncipienty [§ 37, odst. 1, písm. c) cit. zák.]. Větší obtíže může přinést interpretace pojmu „činnost neslučitelná s výkonem advokacie“. Taková činnost i po zápisu do seznamu může mít za důsledek pozastavení výkonu advokacie advokátovi [§ 9 odst. 1, písm. a) cit. zák.]. Je však nutno vyjít z úvahy, že pozastavení výkonu advokacie není kárným trestem, a tudíž činnost neslučitelná s výkonem advokacie nemusí být nutně ještě porušením povinnosti advokáta, tedy kárným proviněním. Řízení, v němž se rozhoduje o pozastavení výkonu advokacie není řízením kárným. Neslučitelná činnost může spočívat nejen ve výkonu nějakého povolání nebo funkce nebo v podílení se na nějakém podnikání, nýbrž může jít i o činnosti ve volném čase advokáta nebo o činnosti, které jsou důsledkem nějakého jeho vnitřního přesvědčení. Kárným proviněním se takové činnosti mohou stát pouze tehdy, porušují-li některé ustanovení o povinnostech advokáta podle zákona nebo Pravidel, a to včetně generálního pravidla čl. 4 odst. 1. Je tedy např. myslitelné kárně postihnout podle tohoto pravidla např. podněcování k národnostní a rasové nenávisi, které by nepochybně narušovalo důstojnost a vážnost advokátního stavu, a to zejména i tehdy, pokud by takové jednání nedosahovalo intenzity trestného činu nebo kdyby advokát nebyl za takové jednání trestně odpovědný (např. v souvislosti s místem spáchání trestného činu a osobním statutem advokáta). Ostatní neslučitelné činnosti, které tedy nejsou kárným proviněním, mají dosah pro pozastavení výkonu advokacie, ačkoliv zdaleka nemusí jít o nějaké činnosti zavřitelné. Typicky může jít např. o činnosti spojené s výkonem nejvyšších politických funkcí (ministr), o činnosti spojené s významnými rozhodovacími pravomocemi (starosta velké obce) nebo o činnosti, které by advokáta uváděly do konfliktu s těmi zájmy, které je jako advokát povinen zastávat (tajný spolupracovník policie). Na jiném stavovském předpisu, případně na rozhodovací praxi Komory a soudů ve dvou různých typech řízení bude, aby se tyto problémy vyjasnily.

Oddíl druhý

Povinnosti advokáta ke klientovi

V této části Pravidel se nejvíce projevuje jejich účel, spočívající v ochraně spotřebitele. Je vhodné připomenout na tomto místě, že Pravidla nejsou jediným pramenem povinností advokáta, nýbrž že takovým pramenem je především zákon o advokacii. Povinnosti advokáta tam uvedené tato Pravidla ani nereprodukuje, ani nenahrazují, nýbrž doplňují o další povinnosti. To platí pro celá Pravidla všeobecně a pro povinnosti ke klientovi zvláště. Zejména je nutno mít na paměti, že Pravidla nereprodukuje podrobnou zákonnou úpravu konfliktu zájmů a povinnosti mlčenlivosti advokáta. S touto výhradou lze tedy přistoupit ke komentování té části Pravidel, která upravuje povinnosti advokáta ke klientovi.

Pravidlo čl. 6 odst. 1 porovnává co do přednosti oprávněné zájmy klienta s osobními zájmy advokáta a oprávněné zájmy klienta s ohledy, které má brát advokát z kolegiálních důvodů na druhého advokáta. Osobní zájmy advokáta je nutno vykládat široce jako zájmy nejen podnikatelské (zájem na zisku, zájem na rozvoji kanceláře), ale i jako zájmy soukromé (zájmy rodinné, rekreační, studijní, vědecké, umělecké atp.). Ohledy na druhého advokáta se nemíní povinnosti kolegiální dále upravené v čl. 11 a násl. Pravidlo čl. 6 odst. 1 tedy nikdy nemůže vyloučit aplikovatelnost povinností podle oddílu třetího části druhé. Ohledy ve smyslu čl. 6 odst. 1 mají na mysli jistou, nikoliv nežádoucí stavovskou solidaritu mezi advokáty, kladou jí však určité meze. Korektivem z druhé strany bude v obou případech oprávněnost konkrétních zájmů klienta v dané situaci. Neoprávněný bude zájem klienta např. tehdy, odmítá-li substituční zastoupení při jednání nebo odročení jednání, kdyby to advokátovi znemožnilo jeho plánovanou dovolenou. Stejně neoprávněný bude jeho zájem, trvá-li na okamžitém podání žaloby, když se advokát protistrany k věci v poskytnuté lhůtě nevyjádřil v důsledku odůvodněné nepřítomnosti, aniž klientovi hrozí nějaká újma z přiměřeného prodloužení lhůty. Kárné praxi je zapotřebí ponechat bližší vysvětlení na jednotlivých případech.

Pravidlo čl. 6 odst. 2 chrání zájmy těch spotřebitelů právních služeb, kterým z nejrůznějších důvodů, nejčastěji sociálních, advokát poskytuje právní službu ex off. Tato skutečnost sama o sobě nemůže tedy být žádnou omluvou nedostatečné kvality poskytnuté právní služby. Stejnou svědomitost a péči bude třeba vykládat subjektivně, tedy s ohledem na konkrétního advokáta. Že svědomitost a péče nemůže klesnout pod úroveň průměrného odborníka, vyplývá z § 16 odst. 2 zák. o advokacii.

Vztah vzájemné důvěry mezi advokátem a klientem je předpokladem pro řádné poskytování právních služeb (§ 20 odst. 2 zák.). Aby tento vztah vznikl a trval, je zapotřebí úplné a pravdivé skutkové informace klienta advokátovi. Advokát v mnoha případech nemůže zcela jednoznačně posoudit důvěryhodnost klientových informací a sám od sebe nemá ani povinnost ani možnost si kvalitu poskytnutých informací ověřit, zejména když např. předběžný výslech svědků advokátem je v našem právním prostředí nezvyklý a spojený s riziky nařčení z jejich nepřípustného ovlivňování. Návod, jak postupovat v takových případech, podává pravidlo čl. 6 odst. 3. Pojem „důvodná pochybnost“ bude muset vypracovat kárná praxe v souvislosti s pojmem „důvěra“ podle shora zmíněného ustanovení zákona. K poskytování právních služeb klientovi zajisté postačí důvěra přiměřená okolnostem případu. Jestliže advokát ani takové důvěry v informaci klienta nenabude, může poskytnutí právních služeb odmítnout nebo od smlouvy odstoupit.

Pravidlo čl. 6 odst. 4 pojednává o tzv. insider trading mezi advokátem a klientem. Analogické vztahy mezi advokáty řeší pravidlo čl. 12 odst. 3 a mezi advokáty a koncipienty pravidlo čl. 15 odst. 8. Nepochybně je, že advokátovo postavení vůči klientovi mu v mnoha případech umožňuje přístup k takovým informacím, z kterých lze ve svobodném tržním hospodářství získat majetkový nebo jiný prospěch. Typicky může jít o různé bankovní transakce, dispozice s cennými papíry, informace o půjčkách a úvěrech, prodeje a nákupy nemovitostí, seznamy zákazníků, informace o nehmotných právech, ale i o jiné skutečnosti běžného života. Těchto informací lze zajisté využít i tak, že to neznamená porušení povinnosti mlčenlivosti. V zájmu ochrany spotřebitele právních služeb a zachování důvěry mezi advokátem a klientem je nutno taková jednání zakázat. Informace jsou chráněny, jen pokud byly získány v souvislosti s poskytováním právní služby a pokud jich advokát použil ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetí osoby a pokud se tak stalo k újmě klienta. Újma klienta může být i nemajetková (pověst), stejně jako prospěch advokáta nebo třetí osoby (obsazení trhu, reklama). Jak už bylo vysvětleno v obecné části komentáře, případná občansko-právní nebo dokonce trestní odpovědnost advokáta za stejný skutek nemůže mít přímou souvislost s jeho odpovědností kárnou.

Další část Pravidel týkající se povinností advokáta ke klientovi se zabývá povinnostmi v souvislosti s převzetím právních služeb.

V tomto směru jde o některé praktické situace, před jejichž řešením stojí advokát ve své denní praxi velmi často.

Především jde o poskytování právních služeb ve smluvních věcech. Zde často může vznikat pochybnost o tom, zda advokát v takové věci poskytuje právní službu pouze jedné ze smluvních stran nebo zda podobně jako notář vystupuje při sepisu smlouvy jako nestranný odborník, který zjišťuje shodnou vůli smluvních stran a způsobem právně relevantním pořizuje příslušnou právní listinu, která to dokumentuje. Při samotném sepsání smlouvy se těmto záležitostem často nevěnuje patřičná pozornost a problémy přicházejí v okamžiku, kdy mezi smluvními stranami vznikne ze smlouvy spor. Pravidlo čl. 7 odst. 1 neformuluje žádnou, byť vyvratitelnou, právní domněnku, že advokát poskytuje ve smluvních věcech právní služby oběma nebo všem smluvním stranám. Pravidlo řeší pouze situaci, která vzniká při sporu ze smlouvy, kterou připravoval advokát. Zásadně zde platí, že advokát v takovém sporu nesmí poskytnout právní službu žádné ze smluvních stran, ledaže smluvní strany již v době přípravy smlouvy věděly, že advokát zastupuje pouze jednu z nich a měly příležitost obstarat si vlastního právního zástupce. Vědomost stran o takové situaci je věcí skutkového dokazování. Nejlepší ovšem je, je-li v tomto směru včas pořízen věrohodný písemný záznam. Vědomost smluvních stran o situaci může však vyplynout i z okolností případu, např. z toho, že všechny smluvní strany již v období přípravy smlouvy vědí o tom, že advokát dlouhodobě zastupuje jenom jednu z nich. Rovněž příležitost k obstarání vlastního právního zástupce pro druhou smluvní stranu bude záviset na konkrétních okolnostech případu, tj. na tom, jak dlouhá doba uplynula mezi prvním jednáním o smlouvě a jejím podpisem a od toho, jak byla v tomto období právní služba jiného právního zástupce pro druhou smluvní stranu dostupná.

Stejně praktické jsou situace, v nichž advokát poskytuje v téže věci právní službu více osobám, jejichž zájmy nejsou v rozporu. Může jít o věci občansko-právní, trestněprávní i jiné. Takovou právní službu advokát samozřejmě zásadně poskytnout může. Pravidlo čl. 7 odst. 2 však i v těchto případech od něho vyžaduje, aby v zájmu zachování důvěry mezi advokátem a klientem s tím všechny osoby, jimž je poskytována právní služba, souhlasily. Jakkoliv v dané věci mezi takovými osobami žádný rozpor není, mohou být v jiných právních nebo osobních věcech mezi nimi takové vztahy, které vylučují jejich zastoupení jediným advokátem. Souhlas těchto osob nemusí být výslovný, postačí i souhlas konkludentní. Pravidlo se neuplatní v případech, kde byl advokát ustanoven soudem nebo určen Komorou. Tady má zajisté každá ze zastupovaných osob možnost řešit situaci jinými prostředky, zejména tak, že si zvolí vlastního advokáta nebo požádá soud, případně Komoru, o přidělení jiného advokáta.

Situaci, kde mezi více zastupovanými osobami objektivně existuje rozpor zájmů, řeší kogentně § 19 písm. a) zákona o advokacii. Jsou však i situace, kdy v době žádosti o právní službu takový rozpor objektivně neexistuje, avšak pouze zjevně hrozí. Pravidlo čl. 7 odst. 3 ukládá advokátovi odmítnout poskytnutí právní služby i v těchto případech. Zda rozpor mezi zájmy klientů hrozil zjevně, se posoudí podle všech okolností případu, přičemž na advokátovu schopnost rozpoznat takový zjevně hrozící rozpor se budou klást nároky jako na schopnost průměrného odborníka.

Rovněž v souvislosti s odmítnutím právních služeb a odstoupením od smlouvy existují v advokátní praxi typické situace, které bude advokát povinen řešit v souladu s těmito Pravidly.

Nejspornější jsou v této souvislosti případy, kdy advokát poskytnutí právní služby odmítl a žadateli o právní službu tím vznikla újma, kterou již nedokázal odvrátit. V těchto případech nevznikl mezi advokátem a žadatelem o poskytnutí právní služby žádný právní vztah, který by založil soukromoprávní odpovědnost advokáta a sotva lze i dovodit, že takovým odmítnutím se advokát dopustil občanskoprávního nebo jiného deliktu. Z hlediska jeho kárné odpovědnosti však pravidlo čl. 8 odst. 1 i zde advokátovi ukládá, aby provedl přiměřená opatření pro odvrácení závažné újmy, bezprostředně hrozící žadateli o právní službu. Přiměřenost opatření, závažnost újmy a bezprostřední ohrožení žadatele se posoudí podle okolností konkrétního případu. Újma bude obvykle spočívat v hrozícím zmeškání lhůty; přiměřené opatření pak zejména v doporučení jiného advokáta, ve zprostředkování kontaktu s ním, v poučení jak má žadatel o právní službu sám postupovat a v případě, že to nevylučují kogentní předpisy zákona, třeba i v sepsání krátkého podání pro zachování lhůty s tím, že toto podání doručí žadatel o právní službu příslušnému orgánu již sám. Toto pravidlo není nepodobné povinnosti každého lékaře poskytnout podle svých možností a schopností první pomoc v kritických případech.

Stejně jako pravidlo čl. 7 odst. 2 chrání důvěru mezi advokátem a klientem v případech, kdy ve stejné věci zastupuje více osob, pravidlo čl. 8 odst. 2 chrání tuto důvěru v případech, kdy jde o klienty v různých věcech. Jde o případy, kdy advokát např. v dosud neskončené rozvodové věci zastupuje jednoho účastníka a druhý účastník v této věci se na něho obrátí se žádostí o poskytnutí právní služby v jiné s rozvodem nesouvisející věci. I v těchto případech ukládá zmíněné pravidlo advokátovi v zájmu zachování důvěry posoudit, zda převzetím právní služby pro jiného klienta neutrpí zájmy některého klienta dosavadního a v kladném případě právní službu odmítnout. Zájemem se zde rozumí nejen zájem právní ne-

bo majetkový, ale třeba i zájem osobní, např. zájem původního klienta na utajení skutečností osobní nebo intimní povahy před advokátem, kterému by takové skutečnosti mohl sdělit nový žadatel o právní službu. Značnější roli může toto pravidlo mít při zastupování podnikatelů, kteří jsou navzájem soutěžiteli. Zastupuje-li advokát trvale třeba významného výrobce obuvi ve všech jeho právních věcech, lze počítat s tím, že jeho důvěra v advokáta bude narušena, převezmou-li analogickou právní službu pro jeho nejvýznamnějšího konkurenta. Pravidlo však nelze vykládat tak, že by mohlo bránit specializaci advokátů (např. poradenská či listinná činnost v oboru cenných papírů pro konkurenční firmy). Pravidlo čl. 8 odst. 2 je však ještě širší, neboť příkazuje advokátovi odmítnout poskytnutí právní služby i tehdy, kdyby nově převzatá právní služba přetížila advokáta natolik, že by nemohl v očekávaném rozsahu, času nebo kvalitě uspokojit své již převzaté závazky vůči dosavadním klientům.

V prostředí, v němž se v současné době poskytují právní služby, dochází k jejich stále větší specializaci. Tak zvaný generální praktik je sice schopen poskytnout právní službu na dobré úrovni ve většině poptávaných věcí, přesto jsou však obory (cenné papíry, práva k nehmotným statkům, pojišťovací právo, mezinárodní obchodní právo a arbitráž apod.), které si vyžadují speciální znalosti a zkušenosti, včetně znalostí cizích právních řádů a znalostí jazykových. V těchto souvislostech ukládá pravidlo čl. 8 odst. 3 v zájmu ochrany spotřebitele advokátovi odmítnout poskytnutí právní služby, pokud takové znalosti a zkušenosti nemá. Advokát si ovšem i v těchto případech může vyhradit, pokud s tím klient souhlasí, že právní službu poskytne ve spolupráci s jiným advokátem (např. zahraničním, jde-li o aplikaci cizího práva nebo o soudiště v cizí zemi), popřípadě ve spolupráci s jiným odborníkem v odvětví pro věc rozhodném. Zde se může jednat o spolupráci příslušných odborníků technických, ekonomických, vědeckých a jiných, včetně spolupráce překladatelů, tlumočnicků, znalců apod. Souhlas klienta se bude hodnotit s přihlédnutím k okolnostem případu. Může být i tacitní, zejména při delší spolupráci s klientem v jiných věcech. Také poučení klienta není třeba opakovat pro každou takovou věc při delší nebo trvalé spolupráci s ním. Při určení soudem nebo ustanovení Komorou je třeba postupovat jiným způsobem, jak již bylo vysvětleno v čl. 7 odst. 2.

Pravidlo čl. 8 odst. 4 míří na případy, kdy advokát v důsledku svého přechodného či trvalého zdravotního nebo psychického stavu není žádanou právní službu schopen řádně poskytnout. I v těchto případech je advokát povinen poskytnutí právní služby odmítnout, a to i tehdy, jestliže např. jeho psychický stav nevedl k omezení jeho způsobilosti k právním úkonům ve smyslu § 5, odst. 1 písm. a) zákona. Pravidlo se nemůže uplatnit automaticky tam, kde u advokáta

existuje špatný zdravotní či psychický stav, který mu brání, třeba v důsledku pokročilého věku, řádně poskytovat právní služby. K naplnění skutkové podstaty je vždy ještě zapotřebí, aby advokát v konkrétním případě právní službu neodmítl, ačkoliv ji v důsledku svého zdravotního či psychického stavu odmítnout měl. Kárná praxe bude muset dbát na to, aby mezi nikoliv řádným poskytnutím právní služby a zdravotním či psychickým stavem advokáta byla v konkrétním případě vždy příčinná souvislost. Výběr kárného opatření bude odviset od přechodné či trvalé povahy advokátova zdravotního či psychického stavu.

Čl. 8 odst. 5 konečně upravuje i situaci advokátů, kteří pracují ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti advokátů, ve vztahu ke klientovi jednoho z nich. Povinnost odmítnout právní službu klientovi, která stíhá jednoho společníka, stíhá i všechny ostatní společníky ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti advokátů.

K povinností advokáta ke klientovi patří i povinnosti v průběhu poskytování právních služeb. Zde se Pravidla soustřeďují na několik praktických situací, kde by nedostatek úpravy mohl závažným způsobem ohrozit práva spotřebitele právní služby.

Především jde o informační povinnost advokáta vůči klientovi, jak je stanovena v pravidle čl. 9 odst. 1. Tato povinnost se týká postupu vyřizování klientovy věci. Postupem vyřizování věci se zde míní jakákoliv významnější událost, která může jakkoliv ovlivnit její budoucí vývoj, tedy např. stanovisko protistrany nebo jiných účastníků řízení, výzvy, oznámení a rozhodnutí příslušných orgánů řízení, i nevyžádané reakce třetích osob na věc atp. Rozumí se tím však i postup práce samotného advokáta, tedy třeba informace o přípravě konceptu nebo konečného vyhotovení nějaké listiny, včetně informace o tom, že advokát nemůže dodržet termín prací sjednaný s klientem a žádá o prodloužení tohoto termínu. Včasnost informace se posoudí s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu, tedy i k usancím, jak se v minulosti vytvořily mezi advokátem a dlouhodobě zastupovaným klientem. Informace může být řádná, i když ji advokát neposkytl osobně, nýbrž byla poskytnuta k tomu pověřeným pracovníkem jeho kanceláře. Způsob poskytnutí informace nutno posuzovat bez zbytečných formalit; v mnoha případech zajisté postačí informace telefonická, či stručná informace vhodným telekomunikačním prostředkem. Vyžadují-li si to však okolnosti případu, zejména nutnost stav věci podrobněji vysvětlit a klientovi předložit k osobnímu nahlédnutí nejrůznější podklady, bude na místě i informace osobní, je-li z praktických důvodů na straně klienta vůbec možná (značná místní vzdálenost). Zcela nezbytná je informace spojená s poučením a případně předložením podkladů tehdy, má-li klient v určitém stadiu věci udělit další příkazy pro její další postup (např. podání opravného prostředku). Protože výtky nedostatečné informovanosti přicházejí od

klientů dosti často, je vhodné, aby advokátův příruční spis nebo jiná evidenční pomůcka obsahovala o splnění informační povinnosti advokáta přiměřený záznam.

Ustanovení čl. 9 odst. 2 se vztahuje k režimu tak zvaných depozit, ať už vykazují znaky smlouvy o úschově nebo smlouvy o uložení věci či nikoliv. Jak se vždy znovu zdůrazňuje, stavovská odpovědnost advokáta nastupuje bez ohledu na jeho případnou současnou odpovědnost občanskoprávní či jinou. Depozitem ve smyslu tohoto pravidla mohou být jakékoliv hodnoty peněžní i nepeňěžní, včetně movitých věcí, cenných papírů, obchodních listin, soukromých dokumentů, závětí apod. Depozitem se tyto hodnoty stávají tím, že byly advokátovi předány s pokyny, jak s nimi má disponovat. Deponentem hodnot může být nejen klient, ale i jakákoliv třetí osoba právnická nebo fyzická, která hodnoty deponuje v souvislosti s klientskou věcí advokáta. Rovněž dispoziční pokyny mohou být nejrůznější a složené hodnoty lze pak podle účelu depozita vydat jednou nebo po částech při splnění určitých podmínek klientovi, protistraně nebo jakékoliv třetí osobě. Takto svěřené hodnoty musí advokát opatrovat s péčí řádného hospodáře, tedy tak, jak by opatroval řádný hospodář stejné hodnoty vlastní. U peněžních depozit to může znamenat, že budou uloženy úrokově nejvýhodnějším způsobem na zvláštním účtu u renomované banky, u cenných papírů abstraktních že z nich budou řádně čerpány přírůstky, u cenných movitostí že budou uloženy v nedobytných schránkách buď vlastních, nebo u specializovaných provozovatelů takových schrán, že budou přiměřeně pojištěny atp. Ustanovení čl. 9 odst. 2 konečně stanoví i zásadu, že přírůstky deponovaných hodnot náleží složiteli, nebylo-li dohodnuto jinak. Toto pravidlo není zdaleka samozřejmé; např. ve Francii je advokát povinen přírůstky jistých peněžních depozit odvádět své advokátní komoře. Vysvětlované pravidlo stanoví jako zásadu, že přírůstky nikdy nenáleží advokátovi, nýbrž v pochybnostech je advokát oprávněn a povinen je z hlediska stavovských předpisů vydat složiteli. Byl-li složitелеm klient, není advokát oprávněn ani přírůstky, natož samotné depozitum, jednostranně započíst na své pohledávky proti klientovi, a to ani na pohledávky palmární. Totéž ovšem platí i ve vztahu k jiným složitelům. Přísný stavovský režim depozit chrání nejen spotřebitele právních služeb, ale i důvěru veřejnosti v advokacii jako stav.

Další v praxi nikoliv neobvyklá situace se vztahuje k rozsahu povinného pojištění advokáta (§ 24 odst. 3 zákona o advokacii). Jde o problém, k jakému časovému okamžiku vztáhnout rozumně předpokládaný rozsah povinně pojištěné odpovědnosti advokáta. Ve většině případů půjde zajisté o okamžik převzetí závazku k poskytnutí právní služby klientovi. V průběhu poskytování právní služby se však rozsah odpovědnosti může podstatně změnit v důsledku zpřesněného

skutkového stavu. Zejména nároky z vad nebo nároky na náhradu škody (třeba z dodávek rozsáhlých investičních celků) původně odhadované na určité hodnoty, mohou v průběhu věci vzrůst až o několik řádů. Tím ovšem podstatně vzrůstá i odpovědnostní riziko advokáta, které je i v průběhu věci ve smyslu pravidla čl. 9 odst. 3 nutno kryt přiměřenou úpravou jeho odpovědnostního pojištění. Předpokládá se, že o takové situaci bude advokát klienta bez zbytečného prodlení informovat a navrhne takovou úpravu dosavadního honorářového ujednání, která by rozumným způsobem kryla i zvýšené náklady jeho pojištění. Nebude-li možno takové dohody dosáhnout, musí advokát své pojištění upravit ke své tíži nebo od smlouvy s klientem odstoupit. Smluvní omezení odpovědnosti advokáta nepříchází v úvahu (§ 24 odst. 1 zákona).

Pravidlo čl. 9 odst. 4 se vztahuje k povinnosti advokáta vydat po skončení smlouvy o poskytování právní služby klientovi nebo jeho zástupci veškeré písemnosti pro věc významné. Zástupcem bývalého klienta může být ve smyslu tohoto pravidla i jiný advokát. Splnění povinnosti je vázáno na žádost oprávněné osoby; žádost nemusí splňovat žádné formální náležitosti. K zániku smlouvy o poskytování právní služby může dojít nejen splněním ze strany advokáta, ale i výpovědí nebo odstoupením kterékoliv ze smluvních stran nebo i jiným způsobem, jímž zanikají občanskoprávní smlouvy. Co je písemností pro věc důležitou, nutno posoudit podle okolností případu; vždy to budou úřední rozhodnutí ve věci, listiny prokazující nárok klienta a listiny vztahující se k jeho osobnímu statutu. Pravidlo čl. 9 odst. 4 nebrání advokátovi, aby si od těchto listin pořídil kopie pro svou evidenci. Písemnostmi, které je advokát povinen vydat, nelze zajistit závazek klienta zaplatit advokátovi jeho odměnu a advokát je tedy takové písemnosti povinen vydat i tehdy, jestliže mu klient nezaplatil požadovanou odměnu nebo výlohy, byť by požadavek advokáta odpovídal smlouvě s klientem nebo jeho nároku na mimosmluvní odměnu. Pro vymáhání své odměny zvolí advokát jiné zákonem připuštěné právní prostředky.

Velmi důležitá část Pravidel se týká odměny advokáta, a to zejména jeho odměny smluvní. Advokátní tarif č. 177/1996 Sb. neobsahuje žádné vodítko, jak má být smluvní odměna určena; je respektována zásada úplné smluvní volnosti. Závazný způsob výpočtu je stanoven pouze pro odměnu mimosmluvní. Ta se však uplatní pouze ve věcech, v nichž byl advokát ustanoven soudem, při přísudcích a dále ve věcech, kde nebyla platně sjednána odměna smluvní. Mezi smluvní a mimosmluvní odměnou neexistuje již žádná relace v tom směru, že by smluvní odměna musela nějakým způsobem odpovídat odměně mimosmluvní, např. že by nesměla být vyšší nebo nižší než odměna mimosmluvní. Problémy v tomto směru tedy může přinášet pouze situace, v níž přisouzená odměna

mimosmluvní je vyšší, než s klientem sjednaná smluvní odměna, což nemusí být s ohledem na situaci na trhu právních služeb případ zcela výjimečný. Pravidla profesionální etiky advokátů si však nemohou klást za úkol řešit tuto po výtce občanskoprávní problematiku. Na druhé straně je ovšem nepochybné, že zcela neomezená smluvní volnost právě v oboru cen právních služeb nemůže uspokojivě vyřešit ochranu spotřebitele, jejíž nedostatek se pak v konečných důsledcích v široké veřejnosti pocituje jako selhání právního státu v oblastech, které by mu z hlediska ochrany lidských a občanských práv a rovného přístupu ke spravedlnosti měly být nejbližší. Analogickou situaci v tržně vyspělých zemích, jako jsou nejen země Evropských společenství, ale např. i Spojené státy americké, řeší stavovská pravidla pro advokáty, jejichž porušení zakládá stavovskou odpovědnost bez ohledu na to, jaké mohou být soukromoprávní dopady smluv o odměně advokáta. Stejnou tendenci sledují tato Pravidla, přičemž, jak už v obecné části komentáře je zmíněno, bude pouze na soudech, zda jich ve své jurisdikci využijí i pro interpretaci některých obecných pojmů ze soukromoprávní oblasti.

Pravidlo čl. 10 odst. 1 stanoví povinnost advokáta při sjednávání smluvní odměny. Pravdivé údaje o očekávaném rozsahu svých výkonů, zejména časově, je advokát povinen klientovi sdělit vždy. Na jeho žádost je však navíc povinen ho informovat i o tom, jaká by byla odměna za stejné výkony při použití mimosmluvní části tarifu tak, aby klient mohl porovnat jednotlivé cenové úrovně. Zda má jednání v rozporu s tímto pravidlem nějaké občanskoprávní důsledky (omyšl, tiseň), je z hlediska kárné odpovědnosti advokáta nerozhodné.

Podstatný požadavek, který se na smluvní odměnu v souladu se zahraničními stavovskými úpravami klade, je požadavek její přiměřenosti. Objektivní kritéria přiměřenosti smluvní odměny se stanoví v pravidle čl. 10 odst. 2. Smluvní odměnu je třeba porovnávat s hodnotou věci a s její složitostí. Interpretační potíže nebude činit kritérium hodnoty věci, kde se lze patrně opřít i o pojem tarifní hodnota ve smyslu § 8 a násl. tarifu, aniž by se ovšem braly v úvahu sazby mimosmluvní odměny. Nesnáze může přinášet výklad pojmu složitost věci. Složitost netkví pouze ve věci samé, nýbrž je dána především i cílem, který klient vyžádáním právní služby sleduje. To se pak projevuje v očekávaném rozsahu výkonů advokáta v dané věci. Časové nároky na vyřizování věci nemusí ovšem vždy spočívat jenom ve vlastním poskytování právní služby, nýbrž i v nejrůznějších pracích studijních, přípravných, konceptních a jiných, navíc někdy spojených s obtížným vyhledáváním pramenů, případně i místně nebo jinak těžko dosažitelných (např. práce v archivech a knihovnách). Cíl sledovaný klientem může reflektovat podle povahy věci do nejrůznějších oblastí z hlediska její složitosti. Je

zjistěte rozdíl v tom, žádá-li se po advokátovi posouzení určitého skutkového stavu pouze z hlediska soutěžního nebo zároveň i z hlediska obecně obchodně-právního nebo zároveň i z hlediska autorskoprávního či známkoprávního. Je rozdíl, žádá-li klient jenom základní právní orientaci ve věci, nebo přeje-li si detailní odůvodněný návrh všech možných dalších právních postupů. Rozdíl je v tom, má-li se žalobou požadovat, aby se protistrana pouze zdržela závadného jednání nebo aby se od ní požadovala i náhrada škody, případně přiměřené zadostiučinění. Rozdíly jsou i v tom, má-li zamýšlený výsledek vést pouze k zachování práva klienta nebo k jeho prosazení v plné šíři. I v oblasti trestního práva je zřejmé rozdíl v tom, má-li se prosazovat zproštění klienta a vést v tomto směru řadu obtížných důkazů nebo má-li se advokát orientovat pouze na výši trestu nebo podmíněný odklad jeho výkonu. Tímto způsobem bude tedy nutno interpretovat kritérium složitosti. Při všech úvahách bude nutno vycházet zejména také z toho, že nepoměr ke srovnávacím kritériím musí být zřejmý, tedy průměrnému odborníkovi bez nějakých dalekosáhlých úvah na první pohled patrný.

Objektivní kritéria přiměřenosti smluvní odměny jsou v pravidle čl. 10 odst. 3 ještě příkladmo doplněna kritérii z větší části subjektivními, tedy kritérii vztahujícími se k osobě advokáta a klienta. Tak poměr vyjednávacích schopností a možností obou stran míří především na převahu, kterou v konkrétní věci může advokát vůči klientovi mít v důsledku svých větších znalostí a zkušeností. Advokát poskytuje právní služby nejen významným a zkušeným právníckým osobám, kde o nějaké jeho převaze lze sotva mluvit a kde naopak je často zejména ekonomická převaha na straně klienta. Právní služby se poskytují nezřídka i osobám, jejichž celková vzdělanostní, ba někdy i mentální úroveň jim brání ve spolehlivé orientaci o poměrech na trhu právních služeb. V takové situaci mohou být i cizinci. Při sjednávání smluvní odměny s takovými osobami, které zdaleka nemusí být nemajetné, je zcela na místě požadovat od advokáta, aby nevyužíval své převahy. Další subjektivní kritérium, k němuž jest při hodnocení přiměřenosti smluvní odměny přihlídnout, jsou i zkušenosti, pověst a schopnosti advokáta. Ve svobodném tržním hospodářství lze sotva požadovat od advokáta, aby nezhodnotil i své renomé, na něž obvykle v minulosti musel vynaložit i určité náklady. Rovněž dlouhodobé zastupování téhož klienta stejným advokátem je okolností, která povede k mírnému pohledu na výši smluvní odměny sjednané v konkrétní věci. Zde se vychází z toho, že obě smluvní strany se již dobře znají, důvěřují si a nemohou se cítit nějak zaskočeny a překvapeny při jednání. Rovněž rychlost, kterou klient pro vyřízení své věci požaduje, nemůže být bez vlivu na přiměřenost i výši požadované odměny, a to zejména i v souvislosti s tím, že advokát po převzetí takové věci může s dobře odhadnutelnou pravděpodobností utrpět újmu tím, že bude muset převzetí nových věcí jiných klientů v obvyklém

rozsahu odmítnout. Rovněž specifické znalosti advokáta, jakož i obtížnost nebo novost problémů, které má při poskytnutí právní služby řešit, povedou k mírnějšímu posuzování přiměřenosti smluvní odměny advokáta. Bude na orgánech činných v kárném řízení, aby hlediska přiměřenosti smluvní odměny při konkrétním rozhodování dále propracovaly a dbaly při tom vždy nejen o přiměřenou ochranu spotřebitele, ale i o to, aby nedocházelo ke zbytečným zásahům do zdravých soutěžních vztahů mezi advokáty. Účelem ustanovení o přiměřenosti odměny rozhodně není dosáhnout nivelizace smluvních odměn advokátů, nýbrž příspěvek k ochraně těch spotřebitelů právních služeb, kteří takovou ochranu proti advokátovi potřebují.

K povinnostem advokáta v souvislosti s jeho odměnou, a to smluvní i mimosmluvní, patří i vedení přiměřených záznamů o jeho výkonech tak, aby mohl ve smyslu pravidla čl. 10 odst. 4 klientovi na požádání kdykoliv vysvětlit, že jeho odměna odpovídá poskytnutému výkonu. O důležitosti takových záznamů pro případné vymáhání odměny od klienta není třeba zvláště hovořit.

Pravidlo čl. 10 odst. 5 a 6 se zabývá spornými otázkami podílových odměn. Odměna stanovená podílem na hodnotě věci, odpovídá-li jinak výše uvedeným zásadám, je zcela přípustná, jak to odpovídá principům svobodného tržního hospodářství. Něco jiného je podílová odměna vázaná na výsledek věci, tedy smluvená tak, že advokát se bude nějakým způsobem podílet, obvykle procentuálně, na částce přisouzené jeho klientovi, případně pro něho vydobyté. V tomto ohledu existuje podstatný rozdíl mezi advokátní etikou americkou, kde je výsledkový honorář ve většině států přípustný, a etikou evropskou, kde se sjednání výsledkového honoráře určeného podílem na přísudku přísně zakazuje. Ve Spojených státech řada odborníků výsledkový podílový honorář v současné době kritizuje, neboť vede k zatěžování soudů zbytečnými spory o často zjevně nadsazená punkta a dále i k tomu, že advokáti často tvrdě prosazují i neoprávněné zájmy svých klientů, přičemž ještě jejich honoráře jsou smlouvány obvykle tak vysokým podílem, aby úspěch v jednom sporu z deseti jim zajistil dostatečný příjem pro jejich kancelář. Na druhé straně v Evropě, kde se tato praxe považuje za nešvar (viz Pravidla CCBE), se v posledních letech rovněž hledá způsob, jak absolutní zákaz podílového výsledkového honoráře alespoň v některých případech omezit. V ustanovení čl. 10 odst. 6 Pravidel se tedy vychází z určitého kompromisu a podílová výsledková odměna smluvně sjednaná se připouští, jsou-li pro její sjednání důvody zvláštního zřetele hodné, zejména důvody majetkové a sociální, a pokud takto sjednaná odměna odpovídá výše uvedeným obecným zásadám o přiměřenosti odměny. Výsledkovou odměnu bude tedy možno výjimečně sjednat např. při sporech o náhradu škody z pracovních úrazů, při sporech o výživné mezi zletilými osobami i při jiných majetkových sporech, kde schopnost ža-

datele o právní službu uhradit odměnu je zcela nebo z větší části odvislá od výsledku sporu a kde by nemožnost sjednat výsledkovou odměnu bránila v přístupu k právu. Stavovské orgány budou vývoj v oboru výsledkového honoráře zajisté i nadále pozorně sledovat a pravidlo v budoucnosti případně upraví tak, aby odpovídalo dalšímu evropskému vývoji a snad i obecně příznivějšímu vývoji tržního prostředí v České republice.

Pravidlo čl. 10 odst. 7 brání advokátovi v tom, aby své nepřiměřené honorářové požadavky simuloval uzavřením jiné smlouvy s klientem. Může jít o jakoukoliv smlouvu, tedy i smlouvu, v níž advokát nevystupuje jako poskytovatel právních služeb. Pravidlo však nechce nějak nepřiměřeně omezit smluvní volnost advokáta, a to ani ve vztahu k jeho současnému klientovi. Od advokáta se však požaduje, aby v takové věci poskytl klientovi možnost poradit se o ní s jiným nezávislým advokátem a aby takovou smlouvu uzavřel s klientem písemně. Možnost má být přiměřená okolnostem případu. Advokát má být nezávislý v tom směru, že není ovlivněn profesionálními styky s advokátem klienta, tedy že např. není jeho společníkem nebo trvalým substitutem.

Pravidlo čl. 10 odst. 8 se týká vysvětlení k § 22 odst. 1 zákona o advokacii, podle něhož záloha, kterou může advokát od klienta požadovat, musí být přiměřená. Toto ustanovení se zde doplňuje tak, že přiměřenost zálohy zahrnuje vedle odměny i očekávané hotové výdaje, přičemž odměna má být odhadnuta střízlivě. Půjde-li o smluvní odměnu, uplatní se v tomto směru všechna hlediska, uvedená v pravidlech čl. 10 odst. 2 a 3. Odhad odměny přichází ovšem v úvahu i při smluvní odměně, která nemusí být vždy stanovena paušální částkou. Půjde-li třeba o odměnu smlouvenou na hodinové bázi, bude odhadu v každém případě zapotřebí. Bude-li se jednat o odměnu mimosmluvní, bude odhad spočívat na příslušných ustanoveních tarifu. Střízlivost odhadu bude spočívat na výkonech průměrného odborníka v případě odměny smluvní a na počtu úkonů v souvislosti se sazbou nutných pro vyřízení průměrné věci stejného typu, půjde-li o odměnu mimosmluvní. Odhad hotových výdajů musí vždy odpovídat okolnostem konkrétního případu. Střízlivost odhadu zálohy má zabránit advokátovi, aby klienta nevyužíval jako zdroj levného úvěru. Klientovi pak má zabránit, aby institut zálohy nezneužíval k jednáním in fraudem creditoris, případně k jiným zavrženíhodným jednáním daňovým nebo peněžním (praní špinavých peněz). Pokud by advokát o takovém úmyslu klienta musel podle okolností případu vědět, měl by to kárný senát vzít v úvahu při volbě kárného opatření. Indicií může být podle okolností případu předčasné skončení smlouvy o poskytnutí právní služby ze strany klienta nebo i advokáta a vrácení nepřiměřeně vysokých částek zálohy klientovi. Tyto úvahy lze ovšem učinit i nad

pravidlem čl. 9 odst. 2 o depozitech, které bylo již výše vysvětleno. Otázka případné souběžné trestní odpovědnosti advokáta není pro aplikaci tohoto stanovského pravidla relevantní.

Oddíl třetí

Povinnosti k advokátnímu stavu

Předním účelem této části Pravidel je ochrana stavu, jak bylo již zmíněno v obecné části komentáře. Celá řada následujících pravidel však chrání i jednotlivého advokáta v profesionálním, ba i neprofesionálním vztahu k jinému advokátovi a dokonce svými vedlejšími dopady i spotřebitele právní služby. Pokud jde o ochranu jednotlivých advokátů, je třeba si uvědomit, že ochrany požívají nejen advokáti ve smyslu těchto Pravidel, tj. advokáti zapsaní v seznamu České advokátní komory, ale i advokáti zapsaní v jiných analogických seznamech zahraničních advokátních komor nebo obdobných institucí, a to i přesto, že sami takoví chránění advokáti těmito Pravidly vázání nejsou. Jsou však obvykle vázání svými stanovskými pravidly, která jejich povinnosti k cizím advokátům upravují obdobně, jako tato Pravidla. Jurisdikci nad cizími advokáty ovšem Česká advokátní komora nemá; a porušují-li oni obdobná pravidla pro ochranu stavu a advokáta proti advokátovi, nezbyvá než jejich provinění oznámit pro ně příslušné jurisdikci. V tomto směru se Česká advokátní komora může nepochybně ujmout funkce prostředníka, bude-li jí takové závadné jednání cizího advokáta oznámeno. Takový postup je totiž obvyklý i vice versa: provinění českého advokáta ve vztahu k cizímu advokátovi oznamuje obvykle České advokátní komoře obdobný zahraniční orgán pro správu advokacie, neučiní-li to dotčený zahraniční advokát sám. Rozhodně tedy není možno vycházet z toho, že osoba vázaná těmito Pravidly se z jejich porušení může vyvinut poukazem na to, že jejím vadným jednáním postižený advokát těmito Pravidly vázán není. Po tomto všeobecném úvodu lze nyní blíže odůvodnit jednotlivá pravidla o povinnostech ke stavu.

Pravidlo čl. 11 odst. 1 obsahuje celou řadu jednání, jichž se advokát ve styku s jiným advokátem musí vystríhat. Zákaz obcházení advokáta druhé strany při profesionálním styku advokátů má zaručit hladké vyřizování věcí svěřených advokátům jejich klienty. Jakmile se tedy advokát poskytující právní službu svému klientovi doví, že zájmy jiné osoby v souvislosti se stejnou věcí hájí jiný advokát, je pak jeho povinností vést veškerá jednání k věci se vztahující, včetně jakéhokoliv styku na dálku (korespondence, telekomunikace), výhradně s tímto advokátem. Povinnost tedy nekryje pouze advokáta protistrany, nýbrž advokáta jaké-

koliv jiné osoby, která má s vyřizovanou věcí souvislost (vedlejší účastník, hlavní účastník na stejné straně jako advokátův klient, spoluobžalovaný, poškozený atd.). Takovéto chování si vyžaduje nejen respekt k vůli jiné strany, projevený volbou jejího advokáta, ale i ohled na hladký styk při vyřizování nějaké záležitosti, ke kterému porušení tohoto pravidla nutně vede. Otázkou může být, jak advokát zjišťuje, že osoba, která se mu přihlásila jako zástupce jiné strany, je rovněž advokát. V tomto směru je nutno se vyvarovat všech zbytečných formalit. Jsou-li zde nějaké pochybnosti, lze si postavení zástupce protistrany ověřit nahlednutím do seznamu advokátů nebo dotazem u Komory. Jenom ve zcela výjimečných případech, kdy vzniká vážné podezření, že zástupce jiné strany se za advokáta pouze vydává, lze snad od něho požadovat, aby svou příslušnost ke stavu vhodným způsobem prokázal (např. ve styku s odlehlými zeměmi s odlišnou právní kulturou). Že existuje právní vztah mezi advokátem a klientem, neověřuje advokát druhé strany nikdy. Důvěra mezi advokáty v tomto směru spočívá na empirickém poznatku, že k předstírání takového právního vztahu může mít advokát v právním státu sotva důvod; a kdyby se ukázalo, že takový vztah advokát z jakýchkoliv důvodů přece jen pouze předstíral, bylo by to přece zvláště hrubé porušení jeho stavovských povinností, ne-li už trestným jednáním. Advokáti se ve vzájemném styku tedy zejména zdrží vzájemného vyžadování plných mocí svých klientů, ledaže jde v nepřítomnosti klienta o taková jednání, jimiž advokát neodvolatelně disponuje nějakými právy svého klienta nebo přejímá jeho jménem nějaké závazky. Kdyby byla podobná formalistická jednání mezi advokáty připuštěna, byl by účel pravidla o zákazu obcházení advokáta jiné strany zcela zmařen. Podobně je nutno interpretovat zákaz odmítnutí jednání s advokátem druhé strany. Ani osobní averze mezi advokáty nesmí bránit řádnému vyřizování věcí jejich klientů a tím méně ovlivňovat svobodu volby advokáta klientem. Zákaz zahájit spor advokáta proti advokátovi bez vážného důvodu má zejména zabránit šikanám mezi advokáty a stupňování odvetných jednání až na úroveň, kdy může utrpět čest a vážnost celého advokátního stavu. Tento zákaz kryje zejména i soukromou sféru života advokátů, nejen tedy vztahy profesionální, jak to má na mysli § 28 odst. 1 zákona o advokacii, který upravuje smířčí řízení mezi advokáty, avšak pouze ve věcech souvisejících s výkonem advokacie. Pravidlo čl. 11 odst. 1 konečně zakazuje jakékoliv vzájemné osobní výpady mezi advokáty. Rovněž toto jednání není omezeno souvislostí s výkonem advokacie a váže tedy advokáta i v jeho soukromém životě. Pojem osočování bude nutno vykládat široce tak, že bude kryt i jakékoliv verbální útoky a jiné projevy, jak už bylo vysvětleno v souvislosti s pravidlem čl. 4 odst. 3. Pravidlo čl. 11 odst. 1 je ve srovnání s pravidlem čl. 4 odst. 3 užší, neboť definuje specifický předmět útoku, jímž je advokát; zároveň je však i širší, neboť se neomezuje na jednání v souvislosti s výkonem advokacie.

Pravidlo čl. 11 odst. 2 odpovídá do jisté míry pravidlu čl. 7 odst. 2. Jako musí všechny osoby, používající v téže věci služeb stejného advokáta, se společným poskytnutím právní služby souhlasit, musí i více advokátů zastupujících v téže věci jediného klienta souhlasit se společným poskytováním služeb. Věc není tak nepraktická, jak by se mohlo na první pohled zdát. Zejména obvyklé anglosaské distinkce mezi advokátem konzultačním (solicitem apod.) a litigačním (např. barristerem) vedou nakonec už i u nás k přesvědčení mnohých klientů, že pro tutéž věc potřebují alespoň dva advokáty, a to jednoho, který umí věc dokonale zpracovat a připravit, a druhého, který umí záležitost před soudem prosadit. Více advokátů může však v jediné věci fungovat i z jiných důvodů. Účelem pravidla o povinném souhlasu advokátů poskytujících právní služby jedinému klientovi v jediné věci s tímto stavem je zajištění bezvadné spolupráce těchto advokátů v zájmu klienta samotného. Nepodaří-li se souhlas dříve zvoleného advokáta s pověřením dalšího advokáta obstat, nezbude, než aby z jakéhokoliv důvodu nově zvolený advokát vyčkal s převzetím právních služeb až do té doby, než klient řádně ukončí vztah k předchozímu advokátovi. Povinností nově zvoleného advokáta je, aby žadatele o právní službu v tomto směru řádně poučil o krocích, které je nutno učinit dříve než on sám bude moci jeho věc převzít. Pravidlo se samozřejmě uplatní i tam, kde jde o prostou změnu advokáta v průběhu věci z jakýchkoliv důvodů, ať už je to nespokojenost klienta s dosavadním advokátem či jakékoliv jiné běžné důvody na straně klienta (změna bydliště) nebo advokáta (překážky při dalším poskytování právní služby).

Pravidlo čl. 11 odst. 3 má bránit pokoutnému poskytování právních služeb na jakékoliv úrovni. Rozdíl proti pravidlu čl. 5 odst. 1 spočívá v tom, že v něm se jedná o legální či pololegální podnikání na trhu právních služeb, kdežto v čl. 11 odst. 3 se nemusí jednat o podnikání, musí však vždy jít o jednání ilegální. Na činnosti pokoutníků se nesmí advokát podílet např. tím, že by případy jimi rozpracované v plné shodě s nimi přejímal třeba k dalšímu řízení před soudem. Dopporovat jejich činnost nesmí ani tím, že by jim některé žadatele o právní službu doporučoval nebo je jinak při jejich činnosti zvýhodňoval. Oznamovací povinnost vůči Komoře má však advokát ve věcech pokoutníků jen tehdy, jedná-li se o případy zvláště závažné, tedy o případy, kdy advokát z vlastní zkušenosti nebo ze zkušenosti jiných advokátů bezpečně ví, že pokoutník se svou činností zabývá již po delší dobu nebo ve velkém rozsahu.

Další ustanovení Pravidel se týkají povinností advokátů při jejich vzájemné trvalé spolupráci. Taková trvalá spolupráce může dosahovat různé intenzity a může se projevovat i různým právním uspořádáním. V souvislosti s pravidlem čl. 5 odst. 1 byla už řeč o tzv. „kancelářských společenstvích“, která zřejmě nejsou vy-

loučena ani mezi advokáty a platí o nich *mutatis mutandis* totéž, co bylo již řečeno v souvislosti se zmíněným pravidlem. Situace na trhu právních služeb, kde se poptávka stále více soustřeďuje na rozsáhlé komplexy právních služeb s požadavkem na jejich okamžité dodání, si však i u nás vynucuje stále rozsáhlejší koncentraci na straně nabídky. Nový zákon o advokacii přihlédl k této situaci zejména tím, že výkon advokacie nově povolil i ve veřejné obchodní společnosti. Jak sdružení advokátů, tak i veřejné obchodní společnosti pro výkon advokacie však pro poskytování právních služeb používají nejen různého počtu společníků, ale i dalších advokátů, právníků a jiných odborníků, s nimiž porůznu navazují pracovníprávní nebo i jiné smluvní vztahy. Z hlediska stavovských předpisů, které z tohoto okruhu osob dopadají jen na advokáty zapsané v seznamu Komory, je zejména důležité postavení trvalých substitutů. Zákon ani stavovské předpisy nechtějí omezovat podnikatelskou volnost advokátů v tom směru, že by mezi nimi nebylo možno navzájem navázat takové smluvní vztahy, podle nichž se substituční advokát za jistou smluvně upravenou odměnu zavazuje pracovat, případně i výlučně, pro jiného advokáta nebo pro veřejnou obchodní společnost advokátů. Takový advokát nemá sice postavení společníka, je však obvykle povinen dodržovat smluvní režim a případně se podle něho řídit i jistými pracovními pokyny druhé smluvní strany. Avšak ani mezi společníky, ať už ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti advokátů, nemusí být podle smlouvy mezi nimi uzavřené zcela rovné postavení pokud jde o rozhodování ve věcech organizace nebo tržní orientace celé kanceláře. Omezovalo by tržní svobodu advokátů a jejich postavení v soutěži na trhu právních služeb, kdyby se stavovské předpisy snažily je v tomto směru jakkoliv podstatně omezovat. Praktický život by si totiž bez tak vynutil taková řešení, kterým by žádný stavovský předpis nemohl čelit. Ve smyslu těchto všeobecných úvah je nutno přistupovat k interpretaci dále uvedených pravidel, která si nekladou za cíl nic jiného, než chránit základní principy nezávislého výkonu advokacie.

Tak pravidlo čl. 12 odst. 1 výslovně připomíná, že smlouvy mezi společníky v oboru poskytování právních služeb nemohou omezit stavovskou odpovědnost žádného advokáta, a že tedy tato Pravidla mají přednost před jakýmkoliv smluvním ujednáním mezi advokáty, které by s nimi bylo v rozporu. Pokud jde o nezávislost advokáta, zakazuje se vše, co by se jí mohlo podstatně dotknout. To ovšem neznamená, že zásahem do nezávislosti advokáta bude třeba jeho smluvní povinnosti dodržovat určitou tržní orientaci kanceláře, její cenovou politiku nebo její vnitřní dělbu práce. Příslušné kárné orgány budou patrně při interpretaci tohoto pravidla muset vycházet i z toho, že pravidlo nelze zneužít ve prospěch toho advokáta, který by se chtěl vymknout povinností, jež nepochybně dobrovolně převzal při uzavírání smlouvy o trvalé spolupráci s jinými advokáty.

Jsou-li takové povinnosti pro něho ostatně příliš tíživé, lze se z nich patrně vždy jednoduše vyvázat tím, že ze sdružení nebo ze společnosti vystoupí, což samozřejmě nic nezmění na dalším trvání jeho oprávnění poskytovat právní služby jako advokát. Tyto úvahy by ostatně měly přispět i k tomu, aby advokáti smlouvy o trvalé spolupráci uzavírali vždy po zralé úvaze o tom, jaký dosah může uzavření smlouvy mít pro jejich další kariéru.

Pravidlo čl. 12 odst. 2 stanoví společníkům ve sdruženích nebo veřejných obchodních společnostech přiměřenou vzájemnou povinnost informační. Tato povinnost existuje jako stavovská bez ohledu na to, zda sama smlouva uzavřená mezi advokáty o tom něco stanoví nebo ne. Povinnost je ukládána výrazně v zájmu ochrany spotřebitele, aby byly vyloučeny konflikty zájmů, jak se o nich zmiňuje zákon o advokacii v § 19 písm. b. Povinnost mlčenlivosti tato přiměřená informační povinnost porušit nemůže; ostatně i druzí společníci jsou povinností mlčenlivosti vázáni, neboť informace, kterou takto získali, byla poskytnuta v souvislosti s výkonem advokacie, jak to stanoví § 21 odst. 1 zákona o advokacii.

Pravidlo čl. 12 odst. 3 pojednává o insider trading mezi advokáty, kteří jsou společníky. K insider trading bylo již podáno vysvětlení v souvislosti s pravidlem čl. 6 odst. 4. U pravidla čl. 12 odst. 3 je významné, že zákaz insider trading přetrvává smluvní poměr advokáta ke sdružení nebo k veřejné obchodní společnosti. Dále nelze přehlédnout, že ve vztahu ke klientovi musí být obě podmínky pro naplnění skutkové podstaty insider trading, tedy újma klienta a prospěch advokáta nebo třetí osoby, splněny současně, kdežto ve vztahu ke společníkům stačí splnění jediné z těchto podmínek. Zvláštní informace, získané v souvislosti s poskytováním právních služeb ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti nemohou být interpretovány jako znalosti rozličných právních postupů nebo obecné či speciální zkušenosti v různých právních oborech, jichž advokát nabyl v době svého působení ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti. Nepůjde ani o zkušenosti a znalosti organizační nebo provozní. Spíše však půjde o takové obvykle utajované údaje, jako jsou adresáře klientů s jejich případnou klasifikací podle různých hledisek, seznamy honorářových ujednání, speciální počítačové programy vyvinuté pro potřeby firmy, jiné specializované databáze apod. Při skončení vzájemné trvalé spolupráce by ostatně tyto věci měly být předmětem dohody mezi advokáty společníky. Spory mezi advokáty založené na zrušení trvalé spolupráce budou však tak jako tak předmětem obligatorního smířčího řízení před Komorou. V průběhu takového řízení nebo po jeho neúspěšném ukončení se poškození společníci mohou vždy dovolat aplikace vysvětlovaného pravidla, které ovšem nikterak nenahrazuje soudní jurisdikci občanskoprávní, případně i trestněprávní, založenou na obecných právních předpisech.

Pokud jde o ustanovení pravidla čl. 12 odst. 4 lze se odvolat na shora uvedené vysvětlení o postavení trvalého substituta. Jakkoliv toto postavení zákon o advokacii nikterak blíže neupravuje, v praxi se postavení společníka může blížit natolik, že na trvalého substituta je nutno vztáhnout pravidla jinak platná pro společníky ve sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti.

Vedle trvalé substituční spolupráce mezi advokáty jsou substituce při jednotlivých úkonech v rámci poskytování právních služeb běžnou denní záležitostí styku mezi advokáty. I v tomto směru je tedy třeba formulovat alespoň základní povinnosti advokátů při takovém substitučním styku.

Tak pravidlo čl. 13 odst. 1 se týká odměny substituta. Za situace, kdy tarif vychází ze zásady smluvní volnosti při sjednávání odměny advokáta, je nutno i ve styku mezi substituentem a substitutem tuto zásadu respektovat. Platí tedy i zde, že odměnu je možno dohodnout smluvně při respektování všech zásad platných pro přiměřenost smluvní odměny. Přiměřenost smluvní odměny substituta však nelze dávat do vztahu ke smluvní odměně, kterou případně substituent sjednal s klientem. Není ani vyloučeno, aby substituent pracoval se svým klientem na bázi mimosmluvní odměny, kdežto se substitutem sjednal odměnu smluvní. Není vyloučeno ani takové ujednání, že odměnu substituta zaplatí přímo klient; bez ohledu na to však substituent za výplatu odměny substituenta stavovsky odpovídá, jestliže klient svůj přímý závazek vůči substituentovi řádně a včas nesplnil. Není-li zde mezi substitutem a substituentem žádné zvláštní ujednání o odměně, platí, že substitutovi náleží odměna v mimosmluvní tarifní výši a že povinnost k její úhradě stíhá substituenta. Znovu nutno připomenout, že za porušení tohoto pravidla odpovídá advokát stavovsky a že případnému civilnímu řízení mezi advokáty musí předcházet smířčí řízení před Komorou, v němž může dojít ke stejné situaci, jaká už byla vysvětlena v souvislosti s pravidlem čl. 12 odst. 3.

Pravidlo čl. 13 odst. 2 vychází z toho, že není povinností advokáta převzít substituci, o níž byl požádán jiným advokátem. Odpovídá to právu advokáta odmítnout poskytnutí právní služby. Dožádanému advokátovi se však v těchto případech ukládá informovat substituenta bez zbytečného odkladu o odmítnutí. Sdělení o odmítnutí nepodléhá žádným formalitám. Může být podle okolností případu účinně provedeno i vzájemným stykem kancelářích obou advokátů, zejména třeba při nepřítomnosti dožádaného advokáta. Analogicky k pravidlu čl. 8 odst. 1, kde advokát odmítl právní službu provést přímo žadateli o právní službu, vznikají i zde při odmítnutí převzetí substituce odmítnuvšímu advokátovi jisté povinnosti. Tyto povinnosti jsou ještě širší než podle čl. 8 odst. 1, neboť nepříznivé následky podle čl. 13 odst. 2 jsou širší pojem než závažná újma podle pravidla čl. 8 odst. 1. Podle pravidla čl. 13 odst. 2 se navíc poskytuje ochrana nejen klientovi,

nýbrž i dožadujícímu advokátovi, a to v širokém rozsahu již zmíněných jakýchkoliv nepříznivých následků pro jednoho nebo druhého z nich. V tomto chápání může být nepříznivým následkem pro dožadujícího advokáta třeba i ztráta důvěry jeho klienta nebo zkrácení jeho smluvního honoráře; pro klienta může být nepříznivým následkem i to, že zbytečně cestoval nebo nemohl splnit včas nějaký svůj závazek, podmíněný žádaným výkonem dožádaného advokáta. Přísná úprava odpovídá požadavku ochrany spotřebitele a kolegiálních vztahů mezi advokáty. Bližší vysvětlení bude muset přinést kárná praxe.

Ve vzájemném styku mezi substituentem a substitutem není možno stanovit žádné konkrétnější pravidlo, než je odkaz na péči řádného hospodáře a na okolnosti případu, jak to obsahuje pravidlo čl. 13 odst. 3. Ve styku mezi substitutem a substituentem je totiž myslitelné množství konkrétních situací, od jednoduchého osobního styku mezi dvěma advokáty ve stejné kanceláři v rutinní věci až po korespondenční styk dvou místně značně vzdálených advokátů v komplikované klientské záležitosti, v níž navíc klient udělil podrobné příkazy pro provedení příslušného úkonu. Konkrétní situaci musí tedy odpovídat vždy jak žádost o provedení substituce, tak i zpráva o jejím provedení. Péči řádného odborníka a okolnosti případu budou muset tedy v každé jednotlivé záležitosti odpovědně posuzovat orgány činné v kárném řízení. Přitom zajisté přihlednou i k tomu, že pojem substituce ve smyslu pravidla č. 13 přesahuje pojem substitučního zastoupení před soudem nebo jiným orgánem a že je třeba jej vyložit široce tak, že jde o obstarání jakékoliv klientské záležitosti, včetně obstarání různých dokladů apod., nutných pro další vedení věci substituentem. Že žádosti o obstarání soukromých věcí advokáta jiným advokátem (třeba rezervace hotelu) nepodléhají režimu Pravidel, nýbrž pouze zásadám zdvořilosti mezi advokáty, je snad samozřejmé. Samozřejmé je rovněž, že pravidla vztahující se k substitucím platí i pro styk se zahraničními advokáty, jak o tom byla už řeč v úvodních vysvětlivkách o povinnostech ke stavu. Na tom nemůže nic změnit ani případná okolnost, že substitut potřebuje pro provedení substitučního úkonu na svém území plnou moc, udělenou přímo klientem. Ve vztahu k zemím ES je zde navíc nutno dbát na pravidla chování, stanovená v Kodexu CCBE (viz zejména pravidlo 5. 7. o korespondujících advokátech).

Ochrana stavu a jeho pověsti ve veřejnosti je v zájmu i všech jednotlivých příslušníků stavu. Jednání jednotlivých advokátů je tedy nutno nahlížet i z toho hlediska, zda neohrozí důvěru veřejnosti v advokacii jako celek. Kdyby k tomu došlo, reflektovalo by to nepochybně i na úroveň důvěry jednotlivých klientů k jednotlivému advokátovi. Stav tedy musí dohlížet i na taková jednání advokátů, která by podle obecných zkušeností mohla skandalizovat celý stav.

Celá Pravidla, ba i zákon, prostupuje tedy myšlenka, že se advokát má podle možnosti vyhnout projednávání vlastních sporů před soudy, před nimiž jsou jednání zásadně přístupná neomezené veřejnosti, která se tak při nich může dovídat o různých soukromých i profesionálních problémech advokáta, a podle své volné úvahy je třeba i zkresleně hodnotit. Soudním řízením se však advokát v praktickém životě zcela vyhnout nemůže. Sám musí v mnoha případech vystupovat jako žalobce ve svých palmárních věcech, a dbá-li přitom požadavků na důstojnost a vážnost advokátního stavu, nelze mu to mít za zlé. Vůbec už nelze odvrátit ty situace, kdy sám advokát (nyní i veřejná obchodní společnost advokátů), bude stát před soudem v roli žalovaného, ať už v souvislosti s poskytováním právních služeb (žaloba klienta proti advokátovi) nebo v souvislosti se svou podnikatelskou činností (žaloba dodavatele advokátní kanceláře) nebo konečně i v souvislosti se svým soukromým životem (žaloba dětí advokáta o výživné). Ve všech těchto záležitostech lze mít určité pochybnosti o tom, zda důvody žaloby proti advokátovi nebo průběh řízení nepoukazují i na jednání advokáta, které by bylo porušením těchto Pravidel, např. porušením pravidla čl. 4 odst. 1.

V této souvislosti a z těchto důvodů se tedy ukládá každému advokátovi, který poskytuje právní službu klientovi ve věci směřující proti jinému advokátovi nebo proti veřejné obchodní společnosti advokátů, aby o tom informoval bez zbytečného odkladu Komoru. Ta patrně posoudí, zda a jakým způsobem lze sporu, který zahájil advokát (palmární žaloba) nebo který směřuje proti advokátovi, ještě zabránit, případně uváží, zda ze strany advokáta, který je nebo má být sám účastníkem řízení, nedošlo v souvislosti s tímto řízením k porušení jeho stavovských povinností. Pravidlo čl. 14 odst. 1 ukládá vedle shora uvedené informační povinnosti předchozí i informační povinnost následnou, tedy informaci o tom, jaký byl výsledek právní služby, kterou poskytl advokát vázaný informační povinností svému klientovi. Všeobecnou povinnost oznamovací o jednáních v rozporu s těmito Pravidly však advokát na rozdíl od některých zahraničních úprav nemá.

Pravidlo čl. 14 odst. 2 souvisí s povinností mlčenlivosti advokáta, kterou mu jinak ukládá § 21 zákona o advokacii. Jakýkoliv zásah do této advokátovy povinnosti vnímá veřejnost velmi citlivě a pečlivě sleduje, zda advokát toto tajemství nejen zachovává, ale i brání proti neoprávněným zásahům. V tomto ohledu snad neuškodí ani zmínka o citlivých reakcích veřejnosti na vztah advokáta k advokátnímu tajemství v uplynulém totalitním období. Na mysli lze přitom mít nejen negativní reakce, ale i reakce velmi pozitivní. Jsou to tyto důvody, proč pravidlo čl. 14 odst. 2 ukládá advokátovi, aby bránil advokátní tajemství i v souvislosti s případně nařízenou domovní prohlídkou v jeho kanceláři nebo bytě tím, že ja-

ko nezúčastněnou osobu přibere k tomuto úřednímu jednání zástupce Komory nebo v případě, kdy to není možné, alespoň jiného advokáta. Takto přibrané nezúčastněné osoby mohou nejen sledovat zákonnost postupu úředních orgánů, ale v případě potřeby i potvrdit advokátovi, že při takovém úředním úkonu ve vztahu k zachování advokátního tajemství nic nezanedbal.

Stejnou souvislost s advokátním tajemstvím má i pravidlo čl. 14 odst. 3 ve vztahu k osobám pracujícím v kanceláři advokáta. I tyto osoby jsou totiž povinností mlčenlivosti vázány (§ 21 odst. 9 zákona o advokacii), nepodléhají však režimu stavovské odpovědnosti. Stavovskou odpovědnost za ně tedy v tomto směru nese advokát a právem se mu tedy ukládá, aby tyto osoby o povaze a rozsahu advokátního tajemství řádně poučil a aby jim i vysvětlil, do jaké míry jsou vyňaty z obecné povinnosti svědčit (např. § 99 odst. 2 tr. ř.). Orgány činné v kárném řízení přihlédnou při případném ukládání kárného opatření v této souvislosti nepochybně k tomu, s jakými následky bylo porušení této povinnosti advokáta spojeno.

Podle všeobecného chápání advokátní etiky v Evropě je předním úkolem stavu i výchova budoucích advokátů tak, aby potřeby spotřebitelů právních služeb mohly být trvale na žádoucí odborné i mravní úrovni uspokojovány. Jako nepochybné se pak přijímá, že hlavní odpovědnost v tomto směru musí nést ten advokát, u něhož se jiný právník, ať už se v různých zemích nazývá jakkoliv, na budoucí výkon advokátního povolání připravuje. I v tomto ohledu ukládají tedy Pravidla advokátovi jisté povinnosti.

Všeobecně je to formulováno v pravidle čl. 15 odst. 1. Požadavek pečlivé výchovy, kterou je advokát povinen poskytovat svému koncipientovi, zahrnuje nejen cvičení v praktické aplikaci předpisů hmotného i procesního práva, ale i získávání návyků pro poctivé jednání s klientem, pro důstojné vystupování před soudy a jinými státními orgány, jakož i pro kolegiální vztahy k druhým advokátům i k orgánům komorovým. V praxi bude tedy advokát koncipienta seznamovat i s těmito Pravidly, jimiž je sám koncipient beztak přiměřeně vázán, i s jejich aplikovatelností na jednotlivé konkrétní situace, do nichž se při své profesionální činnosti koncipient dostává. Požadavek pečlivého vedení koncipienta k řádné přípravě ke složení advokátní zkoušky znamená nejen to, že je advokát povinen zodpovídat odborné dotazy koncipienta. Znamená i tolik, že se advokát seznámí s rozsahem zkoušky, kterou bude muset koncipient absolvovat, pomůže mu s rozvrhem jeho řádné přípravy a v každém případě mu zejména jako jeho zaměstnavatel uloží účast na vzdělávacích programech, které pro koncipienty organizuje Komora. Advokát je tedy v těchto směrech svému koncipientovi laska-

vým přítelem a rádcem a ne pouhým zaměstnavatelem, který v pracovněprávním vztahu ke koncipientovi dbá jen na své vlastní zájmy. Ve vztahu ke koncipientovi nemá advokát pouze povinnost pečlivého vedení, nýbrž i povinnost dohledu, a to i nad dodržováním profesionální etiky ze strany koncipienta. To, že koncipient pracuje pod dohledem advokáta je nutno dát přiměřeným způsobem najevo i třetím osobám, které v souvislosti s poskytováním právních služeb přicházejí s koncipientem do styku. To se týká nejen soudů a státních orgánů, kde je koncipient vždy povinen oznámit, že je koncipientem a který advokát nad ním vykonává dohled, nýbrž i všech ostatních osob, které s příslušnou právní věcí přicházejí do styku. Koncipient tedy nepodepisuje svým vlastním jménem ani korespondenci, ani jiné písemnosti, ledaže je se svolením advokáta opatří příslušnou doložkou, z níž bude patrné, že jedná podle pokynů advokáta, jehož jméno je nutné uvést vždy, stejně jako je nutno ke jménu koncipienta připojit označení advokátní koncipient. Přiměřeně se tato opatření projeví i ve styku osobním nebo telefonickém. Vysvětlované pravidlo nelze podceňovat v tom směru, že by bylo prakticky proti advokátovi neaplikovatelné. O způsobu jednání některých advokátů ve vztahu ke koncipientům koncipientská veřejnost, v některých zemích i dobře organizovaná, velmi dobře ví a dokáže si na komorách vynutit i příslušné zásahy.

Pravidlo čl. 15 odst. 2 upravuje postavení koncipienta, který je v pracovním poměru k veřejné obchodní společnosti advokátů. Společnost je k plnění povinností podle pravidla čl. 15 odst. 1 povinna určit konkrétního advokáta a oznámit jeho jméno bez zbytečného odkladu Komoře. Má-li být totiž advokát přítelem a rádcem koncipienta, musí tuto úlohu samozřejmě plnit fyzická osoba, kterou veřejná obchodní společnost ovšem není. Z hlediska stavovských předpisů je také nutno vědět, kdo nese za výchovu koncipienta stavovskou odpovědnost. Že právnícká osoba stavovskou odpovědnost nést nemůže, bylo už vysvětleno výše. Oznámení Komoře je povinen učinit ten společník veřejné obchodní společnosti, který zodpovídá za tyto věci podle společenské smlouvy. Není-li ve společenské smlouvě žádné ustanovení, stíhá stavovská odpovědnost všechny společníky.

Koncipient musí být v pracovním poměru k jedinému advokátovi, jak to vyžaduje čl. 15 odst. 3. Jenom pracovní poměr u jediného advokáta totiž může splnit požadavky kladené na řádnou přípravu koncipienta pro jeho budoucí povolání a také zajistit řádné plnění povinností advokáta a jeho odpovědnost. Koncipient také z těchto důvodů zásadně ani nesmí navázat jiný pracovní poměr. Výjimky v tomto směru jsou možné jen tehdy, jestliže by navázání jiného pracovního poměru nenarušilo řádnou přípravu koncipienta. V této souvislosti bude nutno zva-

zovat rozsah i obsah dalšího pracovního poměru, o jehož navázání koncipient advokáta ze závažného důvodu žádá. Pokud jde o rozsah, zdá se, že by takový další pracovní poměr rozhodně neměl přesahovat 50% hlavního úvazku koncipienta. Kdyby však měl mít další pracovní poměr koncipienta takový rozsah, bylo by patrně nutno uvažovat i o zkrácení pracovního poměru koncipienta k advokátovi. Jakkoliv to Pravidla a zákon nevyklučují, projevilo by se to nepochybně na rozsahu započtení zkráceného pracovního poměru koncipienta k advokátovi do jeho koncipientské praxe, která by se tak proti požadavku zákona mohla značně prodloužit. K tomu se však vztahuje jiný stavovský předpis komory o podmínkách přípuštění k advokátní zkoušce a zápisu do seznamu advokátů. Pokud jde o obsah případného dalšího pracovního poměru koncipienta, jeho řádnou přípravu na výkon advokáta zřejmě nenaruší výkon takových zaměstnání, kde koncipient může třeba i jinak uplatnit své právnické vzdělání a zkušenosti (např. učitel práva, podnikový právník ap.). Jinak bude nutno o těchto věcech uvažovat vzhledem k okolnostem případu. Závažné důvody k navázání dalšího pracovního poměru zmíněné v tomto pravidle mohou být nejen na straně koncipienta, ale i na straně advokáta. Na straně advokáta přitom může jít i o situaci, kdy není z jakýchkoliv důvodů schopen zaměstnat koncipienta na plný pracovní úvazek, třeba proto, že mu není schopen v plném rozsahu poskytovat řádnou výchovu nebo i z důvodů finančních. V tomto směru je nutno se zabývat nezřídkla uplatňovanými požadavky advokátů, aby jediný koncipient mohl být při příslušném dělení úvazku zaměstnán zároveň u dvou nebo více z nich. To Pravidla, jak řečeno, vylučují, neboť koncipientem lze být pouze v pracovním poměru k jedinému advokátovi. V tomto směru vycházejí Pravidla z toho, že odpovědnost za koncipienta musí nést jediný advokát. Nebudou však patrně vyloučeny takové smluvní vztahy mezi advokáty samotnými, při nichž se advokát zaváže druhému advokátovi případně i dlouhodobou substituční spoluprací svého koncipienta a bude za to požadovat od druhého advokáta třeba paušální odměnu. Takovéto vztahy by mohly být praktické zejména mezi advokáty, kteří pracují v kancelářských společnostech, jak o nich byla řeč již výše. Ve sdruženích advokátů a ve veřejných obchodních společnostech advokátů obdobné problémy vznikají patrně nebudou.

Pravidlo čl. 15 odst. 4 zakazuje koncipientovi poskytovat právní služby na vlastní účet a advokátovi, aby mu takové jednání umožnil. Na vlastní účet nesmí koncipient právní služby poskytovat ani tehdy, kdyby advokát přitom nad ním vykonával řádný dohled. Toto pravidlo chrání čistotu vztahů mezi advokátem a koncipientem obdobně jako dále vyložené pravidlo čl. 15 odst. 7. Chrání však i advokáta samotného, protože ten nese za jednání koncipienta při poskytování právních služeb též občanskoprávní odpovědnost, což snad je zbytečně zvláště zdůrazňovat.

Pravidla čl. 15 odst. 5 a 6 se týkají potvrzení, které je advokát povinen vydat koncipientovi, pokud jde o délku a zhodnocení jeho koncipientké praxe. Pokud jde o délku koncipientké praxe, nemohou snad vznikat žádné závažnější pochybnosti. Zde advokát prostě uvede období, v němž byl u něho koncipient jako koncipient zaměstnán, a údaje o rozsahu jeho pracovního úvazku. Advokát však musí praxi koncipienta i zhodnotit. V tomto ohledu je tedy třeba uvést, zda praxe splnila řádně svůj výchovný účel vůči koncipientovi. Tato praxe mohla totiž podléhat nejrůznějším nepříznivým vlivům, z nichž se zmíněné pravidlo zabývá příkladmo dvěma. I při výkonu praxe na plný úvazek není vyloučeno, že jiné činnosti zaměstnávaly v jejím průběhu koncipienta natolik, že praxe nemohla zcela nebo z části splnit svůj účel přípravy na budoucí povolání advokáta. Činností se v této souvislosti nemíní pouze snad činnost v případném dalším pracovním poměru, ale jakákoliv jiná činnost, např. podnikatelská, politická, sportovní, umělecká, charitativní nebo jiná. Jakkoliv mohou být takové činnosti společensky významné a chvályhodné, přece jen si ochrana spotřebitele právních služeb vynucuje přísnou úpravu, která musí zajistit řádný rozsah znalostí, dovedností i pracovních a mravních návyků budoucího advokáta. Druhá situace, kterou se vykládané pravidlo zabývá, se týká dostatečného rozsahu, v němž je koncipient povinen se výkonu své praxe věnovat. Nedostatky v tomto směru nemusí být vždy zaviněné koncipientem ve smyslu jeho pracovní nekázně, nýbrž může jít i objektivní situace, spojené třeba s výchovou dětí nebo s jinými okolnostmi soukromého života koncipienta. Bude věcí Komory, jak k obsahu potvrzení, jež vydal advokát koncipientovi, přihlédne při uznání jeho praxe v souvislosti se zápisem do seznamu advokátů nebo v souvislosti s připuštěním k advokátní zkoušce.

Pravidlo čl. 15 odst. 7 se vztahuje k odměně koncipienta. Zde se především požaduje, aby advokát poskytoval koncipientovi přiměřenou mzdu. Přiměřenost se posoudí podle místních a časových podmínek s přihlédnutím ke všeobecně závazným předpisům mzdové politiky. Další část pravidla se však týká zákazu některých nešvarů, které ve vzájemných finančních vztazích mezi advokátem a koncipientem mohou vznikat. Tak především nelze mzdové podmínky koncipienta smluvit tak, že by to fakticky znamenalo poskytnout koncipientovi postavení společníka. Koncipient nemůže být tedy odměňován podílem na zisku advokáta, ani podílem na honoráři v jednotlivých věcech, které advokát pro klienty zpracovává. Není ovšem vyloučeno, aby advokát koncipienta zvláště odměnil za výkony výjimečně rozsáhlé, obtížné nebo pro kancelář významné. Zvláštní zmínky zasluhuje i případ, v němž by koncipient případně dostával nějakou odměnu za doporučení nebo zprostředkování právní služby pro klienta. To by bylo v rozporu nejen s vykládaným pravidlem, nýbrž i s pravidlem čl. 32 odst. 1, jak o něm bude ještě dále řeč. Zakázána jsou i taková ujednání mezi advoká-

tem a koncipientem, která by činila ve svých důsledcích advokáta od koncipienta finančně závislým. Zde může jít především o případy, kdy advokát, který je v důsledku svého věku nebo trvale nepříznivého zdravotního stavu neschopen řádného výkonu advokacie, svěří v podstatě celé vedení své kanceláře koncipientovi s tím, že ten je povinen mu platit nějakou paušální nebo procentuálně určenou částku. Takové a podobné situace by zajisté byly ve zřejmém rozporu s účelem koncipientské praxe i s povinností řádného dohledu advokáta nad koncipientem.

Pravidlo čl. 15 odst. 8 se vztahuje k insider trading ve vztahu mezi advokátem a koncipientem. Pravidlo svým obsahem odpovídá analogickému zákazu mezi advokáty, kteří jsou společníky, jak je o tom zmínka v čl. 12 odst. 3. V souvislosti s tímto pravidlem byla věc již blíže vysvětlena a takto již učiněné poznámky lze přiměřeně použít i na vztah mezi advokátem a koncipientem. Připomenout snad lze jen to, že nositelem povinnosti je v tomto případě koncipient v souladu s § 38 odst. 2 a § 39 zákona o advokacii.

Důvěra klientské veřejnosti a ochrana spotřebitele vyžadují, aby advokát plnil i jisté povinnosti při vedení své kanceláře. Jakékoliv zanedbání těchto povinností reflektuje totiž logicky nejen do pověsti samotného advokáta, ale i do pověsti celého stavu a ve zvlášť závažných případech i do důvěryhodnosti celého justičního systému.

Pravidlo čl. 16 odst. 1 se tedy především zabývá otázkou, na jakém místě advokát poskytuje své právní služby. Jako povinnost se mu v tomto směru ukládá vykonávat advokacii ve svém sídle. Sídlem je pak ona adresa, kterou advokát ve smyslu § 29 odstavec 1 zákona o advokacii oznámil Komoře. Jinak je však pravidlo liberální v tom směru, že se advokátovi umožňuje výkon advokacie i v po-bočce nebo v místě, kde má podle oznámení Komoře své úřední hodiny. Při úvážkách o míře liberálnosti tohoto pravidla se vycházelo na rozdíl od mnoha evropských zemí, které striktně dbají na výkon advokacie pouze v sídle advokáta, z principů svobodného tržního hospodářství, ze soutěžní pozice advokáta na trhu právních služeb ve srovnání s jiným příbuzným podnikáním a konečně i z jistého pohodlí spotřebitelů právních služeb, kterým tato liberální úprava bude nepochybně vyhovovat. Z takto liberálních pozic bude nutno vycházet i při posuzování různých konkrétních situací, do nichž se advokát ve své praxi denně dostává. Při tomto přístupu bude advokátovi sotva možno zakázat, aby jednotlivé úkony při poskytování právních služeb, ale někdy i celou právní službu pro jednoho klienta neposkytl i na jiných místech než shora uvedených. Zde lze mít na mysli podle okolností případu třeba bydliště klienta nebo i advokáta, ale zejména též

sídlo klienta, protistrany nebo jiné osoby na věci zúčastněné a v neposlední řadě i různá veřejně přístupná místa určená k setkávání, jako jsou třeba hotely, restaurace a podobné prostory. Že výběr takového místa nesmí ohrozit důstojnost a vážnost advokátního stavu ve smyslu pravidla čl. 4 odst. 1, je nepochybné. Jinak je však v tomto směru třeba respektovat rozumné požadavky klienta. Stejně liberální přístupy k řešení těchto otázek povedou nepochybně též k závěru, že pobočka advokáta, místo kde má úřední hodiny a řada dalších shora zmíněných míst, kde poskytuje právní služby, nemusí být ani lokalizovány na území České republiky. Sídlo musí mít však advokát na území České republiky vždy. Pokud jde o poskytování právních služeb ve shora uvedeném smyslu a rozsahu na území jiných států, je třeba upozornit na to, že zejména systematické poskytování právních služeb na cizích územích bývá podrobeno různým právním i stavovským tamním režimům, s nimiž se bude muset advokát seznámit před tím, než začne takovou činnost vykonávat. Jinak však bývají tyto režimy ve vztahu k takzvaným advokátům - návštěvníkům (visiting lawyers) obvykle značně liberální v tom směru, že i dlouhodobější souvislý pobyt za účelem jednání s klientem, s protistranou nebo s jinými zainteresovanými osobami nepodléhá žádné regulaci. Také režim platný na našem území nikterak nebrání provádění podobných činností zde. Rovně soutěžní podmínky pro české advokáty pak vyžadují, aby jejich vlastní obecněprávní ani stavovské předpisy nebránily v analogických jednáních. To, čemu se pak nebrání ve vztazích přesahujících hranice státu, tomu nelze bránit ani vnitrostátně.

Pravidlo čl. 16 odst. 2 se týká povinností advokáta při vedení kanceláře. Kancelář se zde nemíní pouze místnost nebo soubor místností určených k poskytování právních služeb, nýbrž i příslušný mobiliář nutný k chodu kanceláře a v neposlední řadě i její personální vybavení. Na celý takto definovaný pojem kanceláře se pak vztahuje požadavek, aby byla vedena s péčí, která nebude snižovat důstojnost advokátního stavu. Taková péče, tj. péče řádného hospodáře, bude při výkladu tohoto pravidla zahrnovat nejen požadavky na řádné hospodaření obecně kladené, nýbrž i případné vyšší požadavky kladené na provoz kanceláře advokáta. Povinnost řádného hospodaření se tedy vztahuje jak na obecné požadavky čistoty nebo hygieny, ale i na specifické požadavky spojené s pořádkem např. spisovým, účetním, dokladovým, archivním nebo i jiným. Ve vztahu k personálnímu vybavení kanceláře obsahuje čl. 16 odst. 2 i seznam požadavků kladených na osoby, které advokát při provozu své kanceláře zaměstnává nebo využívá. Od těchto osob se vyžaduje kvalifikace, odpovědnost a bezúhonnost. Pod pojem kvalifikace spadají v souvislosti s provozem kanceláře advokáta nejen pro výkon příslušné práce přiměřené požadavky odborné, nýbrž i požadavky společenské, týkající se náležitě zdvořilosti, ochoty, vstřícnosti, přiměřeného odívání

a vystupování a podobné záležitosti. Pojem odpovědnosti pak zejména zahrnuje vědomí pracovníka o účelu práce advokáta přesahujícím pouhé úsilí o zisk, o základních metodách této práce i o jejich všeobecně očekávaných výsledcích; a zahrnuje pak i jednání v souladu s tímto vědomím. Patří zajisté k povinnostem advokáta, aby takové vědomí svých pracovníků a soulad jejich jednání s tímto vědomím sám patřičně formoval, upevňoval a kontroloval. Bezúhonnost pracovníka se vyloží tak jako na jiných místech těchto Pravidel, tedy nejen jako čistý výpis z trestního rejstříku, ale v širším smyslu jako občanská čest, dobrá pověst ap. Zákon ani Pravidla nevylučují, aby advokát zaměstnával ve své kanceláři i osoby s právnickým vzděláním. Postavení takových osob se z hlediska veřejnosti může značně blížit postavení koncipienta a veřejnost od nich bude tedy patrně požadovat ještě víc než od ostatních zaměstnanců advokáta. Jakkoliv tedy ustanovení čl. 15 odst. 4 a odst. 7 o dohledu a odměňování koncipientů platí i pro všechny zaměstnance i jiné kancelářské spolupracovníky advokáta, zvýšené pozornosti advokáta si v tomto směru budou vyžadovat právě již zmíněné osoby s právnickým vzděláním, které se často pod dohledem advokáta a v mezích jím vymezených podílejí i na poskytování právních služeb klientům.

Rovněž pravidlo čl. 16 odst. 3 chrání především zájmy spotřebitele právních služeb, ale není bez významu ani pro ochranu zájmu jiných osob, včetně soudních i jiných státních orgánů, včetně orgánů komorových. Pravidlo ukládá advokátovi, aby byl ve svém sídle nebo jiném místě ve smyslu čl. 16 odst. 1 zpravidla osobně přítomen v pravidelné době. Jde tedy v podstatě o přiměřené úřední hodiny advokáta. O přiměřenosti úředních hodin rozhodne advokát sám s přihlédnutím k potřebám své klientely a v souladu s tržní orientací své kanceláře. Nikdy při tom nepřehlédne ani již zmíněné potřeby těch úředních míst, s nimiž je obvykle ve styku nebo s nimiž ve styku být musí. Zda úřední hodiny v tomto smyslu přiměřené byly, se posoudí s přihlédnutím k okolnostem případu. O zastížitelnosti advokáta je ovšem nutno zainteresovanou veřejnost též vhodným způsobem informovat. To se obvykle stane vhodně umístěným písemným oznámením na tabulkách podle čl. 29 Pravidel, ale může to přicházet v úvahu zároveň i jinými prostředky. Problémy patrně nevzniknou tam, kde je advokátova kancelář dobře personálně vybavena tak, že je schopna sama podávat informace o dosažitelnosti advokáta, případně sama vyřizovat běžné dotazy na stav věci, na odborné zaměření kanceláře, na současnou vytiženost advokáta ap. Taková kancelář by měla být i samozřejmě schopna sjednávat advokátovi podle jeho pokynů osobní schůzky a odpovědně mu vyřizovat vzkazy a i jinak ho informovat o všem podstatném, co se v době jeho případné nepřítomnosti v kanceláři událo. Obtížnější je situace v případech, kdy advokátova kancelář takto vhodně personálně vybavena není. Pak musí advokát zajistit v zájmu styku s veřejností ta-

ková opatření, která budou jednoznačně žadatele informovat o tom, kdy a kde bude advokát k dostižení. Použije-li k tomuto účelu advokát např. telefonních záznamníků, je jeho povinností nejen tímto způsobem informovat o své zastizitelnosti, ale i řádně a včas vyřizovat oprávněné požadavky obsažené v záznamu. Má-li advokát za to, že takto provedená opatření ohrožují nějakým způsobem bezpečnost jeho nebo jeho majetku, je jenom jeho věcí, jakým způsobem se proti těmto rizikům zajistí. Tak to odpovídá jak požadavku na ochranu vážnosti advokátního stavu, tak i generálnímu pravidlu, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před osobními zájmy advokáta.

Pravidlo čl. 16 odst. 4 stanoví advokátovi povinnost vést řádnou evidenci o výkonech svých a o výkonech své kanceláře. Výkonem se v této souvislosti rozumí nejen vše, co má nějakou souvislost s poskytováním právních služeb, ale i všechno, co má souvislost s organizačním a technickým zajištěním chodu kanceláře advokáta. Řádnost evidence bude třeba především posoudit z hlediska obecně závazných předpisů daňových, účetních, pojišťovacích, archívních, statistických a jiných. K pojmu řádného vedení evidence advokáta ovšem patří i specifické požadavky z hlediska výkonu jeho povolání. To se může týkat jak obsahu a rozsahu jeho výkonů pro jednotlivé klienty, ať už je tato evidence vedena v příručním klientském spise nebo jiným způsobem, tak i různých dalších specifických evidencí nákladů vynaložených za klienta, záloh složených klientem, depozit advokátem převzatých, pokladních a bankovních operací advokáta a podle okolností případů i celé řady dalších věcí. Je tedy povinností advokáta, aby podle své situace sám, případně po poradě s příslušnými odborníky, o vedení takových evidencí jakoukoliv formou rozhodl a řádné vedení těchto evidencí také zajistil. Vedou-li se tyto evidence dodavatelským způsobem, musí advokát zajistit i řádnou ochranu své povinnosti mlčenlivosti ve smyslu § 21 zákona o advokacii. Praxe orgánů činných v kárných řízeních již na jednotlivých případech osvědčila, jak daleko požadavek řádné evidence z hlediska stavovské odpovědnosti sahá. Bez významu v tomto ohledu zřejmě nebude ani okolnost, v jakém rozsahu advokát právní služby poskytuje; a požadavky na velká sdružení advokátů nebo veřejné obchodní společnosti advokátů budou jistě vyšší než požadavky na osamocené generální praktika.

Oddíl čtvrtý

Jiné povinnosti advokáta

Je to především ochrana veřejných zájmů, která si vyžaduje, jak už o tom byla řeč v obecné části komentáře, aby se advokátům uložily ještě i jiné povinnosti, než ty, o nichž se Pravidla dosud zmiňovala.

V tomto směru jde především o ochranu justice a státních orgánů.

Tak pravidlo čl. 17 odst. 1 ukládá advokátovi, aby vůči soudům, rozhodčím orgánům, orgánům veřejné správy a jiným orgánům zachovával náležitou úctu a zdvořilost. Pojem soudy a orgány veřejné správy kryje nejen soudy a orgány České republiky, nýbrž i odpovídající orgány cizích států včetně orgánů různých nadnárodních jurisdikcí, jako jsou třeba nejrůznější struktury Evropských unií. Zde se vychází z toho, že advokát může mít podle různých národních i nadnárodních úprav i přímý přístup k těmto orgánům. Stejnou ochranu jako tyto orgány pak požívají i orgány rozhodčí, tak jak jsou pro účely rozhodčího řízení zřizovány u nejrůznějších obchodních, hospodářských, agrárních, burzovních, námořních a jiných mezinárodních i národních, veřejnoprávních i soukromoprávních komor a jiných odpovídajících institucí. Pojem soud, státní a rozhodčí orgán pokrývá zajisté i fyzické osoby činné v příslušné jurisdikci. K náležité úctě patří veškerá i nepsaná nebo zvyková pravidla spojená s oslovováním takových osob, s jinými formalitami vystupování před nimi, jako je zaujímání vykázaných míst, žádost o udělení slova, přiměřené odívání, respektování příkazů a zákazů těchto osob při vedení řízení ap. Požadavek zdvořilosti se pak vztahuje jednak k obecným pravidlům slušného chování, ať už se týkají pozdravů, představování, smekání, dávání přednosti či jiných obecných požadavků zdvořilosti. I specifické požadavky zdvořilosti, pokud jsou v souvislosti s takovým orgánem tou kterou předepsanou nebo zvykově dodržovanou etiketou vyžadovány (povstání, pokleknutí, poklony ap.), je třeba dodržovat. Osočování, jak je uvedeno v čl. 11 odst. 1 jako zakázané jednání mezi advokáty, v pravidle čl. 17 odst. 17 zvláště uvedeno není. Takové jednání je totiž vždy v rozporu s požadavkem náležité úcty a zdvořilosti, a nelze tedy z gramatického srovnávání dvou uvedených pravidel vyvozovat jakékoli důsledky. V souladu s požadavkem náležité úcty a zdvořilosti musí být veškeré projevy advokáta, tedy jak ústní, tak písemné nebo podle okolností případu jiné, jak už o tom byla zmínka v souvislosti s pravidlem čl. 4 odst. 3. V pravidle čl. 17 odst. 1 je ovšem definován specifický předmět útoku, kdežto čl. 4 odst. 3 je v tomto ohledu všeobecný.

Specifická povinnost stíhá advokáta v souvislosti s údaji, které ve styku se shora uvedenými orgány uvádí nebo dokazuje. Ve smyslu pravidla čl. 17 odst. 2

nesmí být tyto údaje vědomě nepravdivé nebo klamavé. Zájem na ochraně poctivosti řízení má v této souvislosti přednost i před příkazem klienta. Nepravdivost uváděných údajů musí být vědomá a pravidlo tedy kryje pouze jednání úmyslná nebo vědomě nedbalá. Požadavek pravdivosti nemůže jít tak daleko, aby zahrnoval i nevědomou nedbalost advokáta, neboť takový požadavek by už závažně ztěžoval vztah advokáta ke klientovi, a to zejména i s ohledem na pravidlo čl. 6 odst. 3. Nepravdivost údaje se týká nejen skutkového stavu, ale i údajů, které jsou významné pro právní posouzení věci (např. vědomě nepravdivá prohlášení o obsahu právních předpisů, soudních rozhodnutí nebo odborné literatury). To může být praktické nejen před příslušnými orgány cizích nebo nadnárodních jurisdikcí, ale i před jurisdikcí tuzemskou, kterou takové jednání nutí k časově a často i intelektuálně náročnému ověřování prohlášení advokáta. Totéž, co platí o údajích nepravdivých, platí i o údajích klamavých. Klamavé jsou ty údaje, které jsou způsobilé uvést chráněný orgán v omyl o skutkovém nebo právním stavu věci, ačkoliv samy o sobě nejsou nepravdivé. Bližší posouzení těchto věcí bude muset vypracovat kárná praxe. Pro úplnost je snad třeba dodat, že obdobná přísná pravidla pro chování advokáta obsahují stavovská pravidla všech právně vyspělých zemí a že zvláštní důraz se na ně klade v zemích anglosaských. Důkazem o tom budiž poukaz na pravidlo 4.4. Kodexu chování advokátů Evropských společenství.

Pravidlo čl. 17 odst. 3 ukládá advokátovi při vedení řízení ještě další povinnost, a to postupovat poctivě a respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení. Poctivost zde znamená postup nejen v souladu s obecně závaznými právními předpisy a s předpisy práva stavovského, ale i soulad se zdravě cítícím svědomím z hledisek distributivní spravedlnosti, občanských a lidských práv a rovného přístupu ke spravedlnosti. Tyto snad teoretické úvahy lze i příkladmo demonstrovat na takových případech, kdy advokát, byť ve prospěch svého klienta, zneužívá svých osobních přátelských vztahů k osobě rozhodujícího orgánu, ať už se výhody, o jejichž dosažení se usiluje, týkají postupu v řízení (jeho urychlení nebo odklady) či dokonce rozhodování. Zvláště nebezpečné jsou ovšem situace, v nichž se podobné postupy spojují se slibem nějakých výhod pro rozhodující osobu. Zde ani dřívější přátelské vztahy nebo známost nemusí hrát nějakou roli; a slibované výhody nemusí být jen majetkového charakteru, nýbrž může jít o jakékoliv výhody jiné, třeba i intimní nebo jinak osobní povahy. Respekt k zákonným právům ostatních účastníků řízení předpokládá, že advokát taková práva nejen neporušuje, ale ani neohrožuje. V praxi se tedy advokát vyvaruje zejména jakýchkoliv závadných jednání vůči těm účastníkům řízení, kteří sami nejsou zastoupeni jiným advokátem. To kryje i jakékoliv projevy vyjadřující pohrdání či odpor, snižování těchto účastníků v očích soudu či jiného or-

gánu, nevhodné přerušování jejich projevů i jiné lstivé postupy vůči nim. Jako zvláštní případ, který chrání i kolegalitu mezi advokáty, uvádí čl. 17 odst. 3 jednání, které spočívá v kontaktech se soudcem za zády druhé strany. Takové jednání zahrnuje nejen osobní nebo jiný kontakt se soudcem, nýbrž i předkládání rozličných písemností, významných pro postup nebo pro rozhodnutí ve věci. Zřejmé je, že tento příklad se nemůže dotknout těch situací, kde podobné jednání umožňují obecně závazné procesní předpisy jako např. předpisy o předběžných opatřeních ap.

Pravidlo čl. 17 odst. 4 už jenom doplňuje předcházející pravidla v tom smyslu, že advokát je povinen dodržovat i taková pravidla chování, která jsou stanovena pro jednání před konkrétním soudem. Zdá se, že toto pravidlo se zejména uplatní před soudy zahraničními nebo nadnárodními, kde bude povinností advokáta, aby se s takovými pravidly seznámil před tím, než s takovým soudem naváže kontakt. Pravidlo se ovšem vztahuje nejen na soudy, ale i na jakékoliv orgány jiné, ať už se nazývají podle okolností jakkoliv (tribunály, komise, výbory aj.).

Jiné povinnosti advokátů, jejichž plnění Pravidla vyžadují, se však vztahují nejen k soudům a podobným orgánům, k protistranám a jiným účastníkům řízení, nýbrž i všeobecně na jiné situace, v nichž se advokát považuje za širší součást justičního systému, a v zájmu široké veřejnosti se mu ukládá odpovídající chování.

Zde jde o pravidla čl. 18 odst. 1 a 2, která ukládají advokátovi i participaci na veřejně prospěšné činnosti. Takové činnosti pro bono publico ukládají advokátům četná zahraniční pravidla, včetně vzorových pravidel chování advokátů v USA. U advokátů půjde ovšem vždy o činnosti spojené s výkonem jeho povolání, tedy o činnosti směřující k prosazování nebo k obhajobě lidských práv nebo ke zdokonalování právního řádu či fungování právního státu. Tyto veřejně prospěšné povinnosti advokátů nejsou ovšem neomezené. V každém případě se především očekává, že advokát bude k takové činnosti vyzván. Tam, kde jde o lidská a občanská práva, může výzva přijít od kohokoliv, kdo se takovou problematikou zabývá. V praxi to zejména budou různé nevládní instituce, často i nadnárodní, k jejichž úkolům taková činnost patří. Tam, kde se jedná o zdokonalení právního řádu nebo právního státu má postavení vyzývatele pouze Komora. Obdrží-li výzvu, nesmí ji advokát odmítnout bez vážných důvodů. Takový vážný důvod bude nutno vždy konkretizovat a nepostačí jen všeobecný poukaz na to, že je advokát přetížen poskytováním právních služeb. Vážný důvod však může spočívat v jakékoliv osobní situaci advokáta, od jeho zdravotního stavu až po nekompetenci pro konkrétní žádanou spolupráci. Rovněž na přiměřený rozsah spolupráce bude nutno brát ohledy s přihlédnutím k tomu, že prvotním úkolem advokáta je poskytování právních služeb. Kdyby tedy žádaná spolupráce

měla být tak rozsáhlá, že by advokáta zcela nebo převážně po delší období vyřadila z poskytování právních služeb, může ji advokát s uvedením konkrétních okolností odmítnout. Snad není třeba zvláště připomínat, že při posuzování stavovské odpovědnosti zde kárné orgány přihlédnou i k tomu, jakým způsobem dotyčný advokát advokacii vykonává. Rozdíl zde zajisté bude mezi advokátem vykonávajícím advokacii samostatně a mezi tím, kdo ji vykonává v početném sdružení nebo ve veřejné obchodní společnosti advokátů, kde lze počítat s tím, že jeho úkoly na poli poskytování právních služeb může po přechodnou dobu a v přiměřeném rozsahu převzít některý jiný společník.

ČÁST TŘETÍ

PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ

Oddíl první

Základní pravidla

Zákon o advokacii předpokládá v § 17, že budou stavovským předpisem stanovena nejen pravidla profesionální etiky, ale i pravidla profesionální soutěže mezi advokáty. To, že obě zmíněné stavovské normy jsou vydávány jediným předpisem, má důvod zejména v tom, že obě normy mají stanovit jistá závazná pravidla chování advokáta při výkonu advokacie a že povinnosti advokáta při soutěži nemají obecně jiný účel než ten, který mají i pravidla etická, tedy v případě soutěžních pravidel především ochranu spotřebitele právních služeb, ale i ochranu advokáta jako soutěžitele na trhu právních služeb. Sloučení obou norem v jediném předpise má pak nepochybné výhody i v tom, že interpretace obou norem bude podrobena stejným východiskům a zásadám, což je zajisté z hlediska advokátů i orgánů činných v kárných řízeních žádoucí.

Soutěžní pravidla obsahují jednak všeobecně platné zásady soutěže a dále řešení, byť jen příkladné, i v jednotlivých typických situacích, k nimž z hlediska spotřebitele právních služeb i z hlediska soutěžících advokátů při poskytování právních služeb dochází.

Generální soutěžní pravidlo čl. 19 odst. 1 ukládá advokátovi, aby v soutěži s ostatními advokáty postupoval poctivě. K pojmu poctivosti lze poukázat již na výklad v souvislosti s pravidlem čl. 17 odst. 3. V souvislosti se soutěží to znamená především soulad s obecně závaznými předpisy, jak je o tom ostatně i vý-

slovná zmínka v čl. 19 odst. 3. Ale i soulad soutěžních jednáních s jinými nesoutěžními ustanoveními těchto Pravidel bude zajisté významnou interpretační pomůckou při výkladu tohoto generálního pravidla. Konečně poctivost v této souvislosti bude znamenat i to, že advokát při svém konkrétním soutěžním jednání postupoval v dobré víře, že jeho jednání nemůže ohrozit ani spotřebitele právních služeb, ani ostatní soutěžitele. Jako příklad nepoctivé soutěže se pak uvádí užití jakýchkoliv údajů vědomě nepravdivých, klamavých nebo snižujících jiného advokáta. I o pojmu vědomá nepravdivost údaje byla již zmínka v souvislosti s pravidlem čl. 17 odst. 2, a to, co je uvedeno tam, lze mutatis mutandis použít i v souvislosti se soutěží. Totéž platí i o pojmu klamavý údaj. Tento pojem je však v souvislosti se soutěží v čl. 19 odst. 1 ještě dále příkladným způsobem rozveden, a to tak, že klamavé je vše, co může vzbudit neoprávněné očekávání o výsledcích, jichž je advokát schopen dosáhnout nebo pochybnost o tom, že výsledku bude dosaženo legálními prostředky. Praktik sotva potřebuje v tomto ohledu bližších vysvětlení. Obecně se chce říci, že klamavými údaji jsou tedy i údaje laudatorní nebo naznačující takové styky advokáta na jakýchkoliv politických, státních nebo jiných úrovních, které by případně mohly vést k vyřízení věci mimo pořad práva nebo sice pořadem práva, ale ovlivněným určitým zvláštním postavením advokáta na jiných společenských úrovních. Je tedy patrně třeba se v tomto směru zdržet jakýchkoliv prohlášení, třeba i písemných (jako na vizitkách, dopisních papírech ap.), že advokát je třeba vysokým funkcionářem některé politické strany, jiné instituce nebo spolku, schopných nějakým způsobem ovlivňovat, alespoň podle převažujícího mínění spotřebitelské veřejnosti, vyřizování alespoň určitého druhu právních služeb.

To, co je shora uvedeno, musí nepochybně jako soutěžní jednání vykazovat znaky souvislosti s výkonem advokacie. Sporné by tedy z opačného hlediska snad mohlo být, zda je možno používat označení advokát i mimo výkon advokacie, jakkoliv by to i bez souvislosti s jejím výkonem mohlo znaky soutěžního jednání vykazovat. V tomto směru obsahuje pravidlo čl. 19 odst. 2 výslovné povolení k užívání označení advokát i mimo výkon advokacie. Bylo by zajisté nepřiměřeně přísné, kdyby advokát ani v běžném společenském styku nemohl poukázat na to, že advokátem je. Vrátili-li se v tomto směru ke shora jako příklad uvedeným vizitkám a dopisním papírům, znamená to, že jejich použití pro soukromý společenský styk advokáta ještě samo o sobě neznamená porušení žádného stavovského pravidla chování.

Již zmíněné pravidlo čl. 19 odst. 3 je jinak samozřejmé. V souvislosti s ním si je třeba jen opět uvědomit, že porušení obecně závazných soutěžních předpisů s sebou nese i občanskoprávní, případně trestní odpovědnost advokáta. Poru-

šení doplňujících soutěžních pravidel stavovských nese s sebou jako důsledek pouze odpovědnost kárnou, ledaže by, jak se o tom rovněž už dříve mluvilo, příslušné justiční orgány pro výklad některých obecných pojmů soutěžního práva použily v případech soutěže mezi advokáty i těchto Pravidel.

Oddíl druhý

Obchodní jméno advokáta

Praktickým problémem při soutěži mezi advokáty na trhu právních služeb může nepochybně být obchodní jméno advokáta. Vůdčí úvahou při formulaci odpovídajících stavovských pravidel musí v tomto ohledu být jednak rovnost soutěžních podmínek mezi všemi advokáty, ať už je jejich postavení na trhu jinak jakékoliv (advokát jednotlivec v soutěži s velkou veřejnou obchodní společností advokátů), jednak i tradiční chápání spotřebitelské veřejnosti, která obecně všem advokátům bez rozdílu, jako příslušníkům justice v širším smyslu, je připravena věnovat stejný stupeň úcty a důvěry, tak jako stejný obecný stupeň důvěry a respektu přisuzuje třeba soudům, ať už jde o okresní soud v Břeclavi nebo v Děčíně. Právě tak, jako jsou přísně sjednoceny názvy justičních institucí, musí tedy být, i když zajisté s menší přísností, do jisté míry sjednocena i obchodní jména, pod nimiž advokáti poskytují své právní služby. Jiná úprava by mohla u spotřebitelů právních služeb vyvolat nežádoucí zmatek, nedůvěru a nejistotu o tom, zda různá obchodní jména neznamenají i podstatně odlišný předmět činnosti, rozdíly v kvalitě nebo dokonce v odpovědnosti advokáta za poskytnuté služby. Přehlédnout nelze ani okolnost, že většina advokátů vykonává advokacii samostatně, čímž se z hlediska podnikání blíží spíše drobné živnosti než společnosti obchodního práva. I zde tedy veřejnost spíše očekává tradiční konkrétní označování takového podnikání než fantazijní obchodní jména, za nimiž je náchylna spíše vidět rozsáhlé podnikání, jehož výhradním účelem je zisk. Tak tomu u advokáta není, jak o tom už byla výše řeč.

V důsledku těchto úvah tedy stanoví pravidlo čl. 20 odst. 1, že obchodní jméno advokáta musí jako povinný údaj vždy obsahovat alespoň jeho jméno a příjmení a označení advokát.

Shodně s tím i obchodní jméno sdružení advokátů a veřejné obchodní společnosti advokátů musí rovněž obsahovat příjmení alespoň jednoho ze společníků a vhodné další označení, z něhož musí vyplynout, že předmětem činnosti sdružení nebo společnosti je poskytování právních služeb soustavně a za úplatu. K vyjádření této skutečnosti ovšem zcela postačí v pravidle čl. 20 odst. 2 pří-

kladmo uvedené výrazy, jako jsou „advokáti“, „advokátní kancelář“ ap. Tam, kde jsou advokáti sdružení, může obchodní jméno obsahovat i příjmení několika nebo i všech společníků. Je-li společníků více, než je příjmení v obchodním jménu, lze zajisté použít i příslušného výrazu „a spol.“ případně „a společníci“. Tím se dostáváme ke standardnímu obchodnímu jménu advokátů, jak je obvyklé ve většině zemí, totiž ke jménu typu „Novák, Nový a Novotný, advokáti“. Tento typ obchodního jména ovšem z důvodů případného klamání veřejnosti nemůže obstát, pracují-li advokáti na stejném místě pouze v již dříve zmíněném kancelářském společenství. Pak musí každý z advokátů, který k takovému společenství patří, i navenek vystupovat pod svým vlastním obchodním jménem.

Pravidla ovšem nebrání tomu, aby obchodní jméno advokáta obsahovalo i některé další dovolené údaje. Tak to mohou být podle čl. 21 odst. 1 jeho akademické a vědecké tituly získané v tuzemsku i v zahraničí, včetně titulu vysokoškolského profesora nebo docenta a údaje o nástupnictví. Tím se má na mysli situace, kdy advokát převezme za různých okolností praxi jiného advokáta, ať už z důvodu úmrtí, odchodu na odpočinek nebo z jiných podobných důvodů. Není třeba zdůrazňovat, že k užití jména svého předchůdce musí mít jeho nástupce příslušný souhlas oprávněné osoby ve smyslu obecných právních předpisů. Totéž ovšem platí i pokud jde o sdružení a veřejné obchodní společnosti advokátů. Dosavadní označení sdružení i společnosti lze tedy zachovat i po úmrtí nebo odchodu některého ze společníků. I zde ovšem platí podmínka, že obecné právní předpisy na ochranu jména a osobností budou dodrženy.

Postavení advokátů s dvojitým nebo vícenásobným oprávněním si vynucuje zvláštní úpravu, pokud jde o jejich obchodní jméno. V těchto případech bude totiž spíše pravidlem než výjimkou, že takový advokát přináleží v jiné zemi k advokátní firmě, která již určité, často tradiční a renomované jméno má. Přitom na našem území praktikující advokát obvykle ani jedno ze jmen užitých ve firmě nese. Pravidlo čl. 21 odst. 3 tedy stanoví, že obchodní jméno takového advokáta může být shodné s tím obchodním jménem, pod nímž poskytuje ve svém mateřském nebo jiném státu právní služby sám nebo na základě smlouvy o sdružení advokátů nebo o zřízení právnické osoby pro poskytování právních služeb. Způsob jak poskytuje právní služby v příslušné cizí zemi bude nutno interpretovat extenzivně a shodně s právními a stavovskými předpisy nebo i zvyklostmi na území příslušného cizího státu. V praxi to bude znamenat, že patrně nebudou žádné rozdíly mezi postavením partnera a tzv. associate s ohledem na jeho právo používat obchodní jméno své mateřské firmy. Sporný může být výklad, zda takovou výhodu může mít i advokát u své mateřské firmy v zahraničí zaměstnaný, tak jak to právní a stavovské předpisy v mnoha zemích dovolují. Tuto otázku bu-

de ostatně třeba řešit i v jiných stavovských řízeních, zejména v řízení o zápisu do seznamu advokátů, a to s ohledem na ustanovení § 5 odst. 1, písmeno g) zákona o advokacii, které nedovoluje zápis toho žadatele, jenž je v pracovním nebo jiném obdobném poměru. V tomto ohledu lze jen doporučit co nejliberálnější řešení, které ostatně bude v souladu i s dosahem citovaného veřejněprávního ustanovení zákona o advokacii. Veřejnoprávní předpis § 5 zákona o advokacii nemůže mít dosah za hranice České republiky a nemůže tedy účinně zakázat chování, které je na jiném území dovolené. Zmíněný zákaz pracovního nebo obdobného jiného poměru advokáta nemůže být tedy aplikován pro právní vztahy, které se řídí jiným než českým právním řádem. Aspekty, které to může mít z hlediska kolizních norem mezinárodního práva soukromého, již přesahují rámec tohoto komentáře. Pokud se nějaké takové problémy vyskytnou, budou je muset vyřešit kompetentní orgány stavovské a v poslední instanci i justiční. I na advokáty s dvojnásobným nebo vícenásobným oprávněním se ovšem vztahuje čl. 20 odst. 1 a 2, totiž tak, že jejich obchodní jméno musí být jménem fyzické osoby, ať žijící nebo již zemřelé.

Ustanovení pravidla čl. 21 odst. 4 zakazuje, aby advokát do svého obchodního jména zahrnul ještě jiné údaje než ty, které jsou shora jako obligatorní nebo fakultativní vyjmenované. Zákaz se bude zejména týkat různých fantazijních slovních novotvarů, ale i slov z obecné slovní zásoby živých i mrtvých jazyků. Konotace takových dosud i užívaných názvů jsou totiž povětšinou laudatorní, neboť mají spotřebitelské veřejnosti naznačovat jistou vzdělanostní, kulturní, jazykovou nebo odbornou úroveň těch, kdož pod nimi poskytují právní služby, a to se neslučuje ani s poctivým přístupem ke spotřebitelské veřejnosti, ani s žádoucím rovným postavením soutěžících advokátů, jak již o tom byla zmínka. Kdyby v tomto směru česká Pravidla byla liberálnější ve srovnání s obdobnými pravidly v jiných zemích, vedlo by to nepochybně k absurdnímu soutěžení při vymýšlení stále nových a nových reklamně účinnějších názvů, místo aby se soutěž mezi advokáty odehrávala v žádoucích oblastech všestranné kvality, rychlosti a ekonomické přístupnosti jimi nabízených právních služeb. Zcela nepochybně by to vyvolávalo i četné spory o obchodní jméno mezi advokáty, tedyjev zcela nežádoucí, jak už bylo na mnoha místech komentáře uvedeno. Pro advokáty, kteří hodlají své služby nabízet i na cizích trzích, by to pak mohlo znamenat i konflikt s tam platnými předpisy nebo přinejmenším konfúzi u tamních spotřebitelů právních služeb, pokud jde o povahu podnikání oferujícího českého advokáta.

Pravidlo čl. 22 se zabývá doplňujícími údaji, které může advokát zveřejňovat v souvislosti se svým obchodním jménem. Především jde o problém, zda advo-

kát, který dovoleně podniká i v jiných oblastech, než je poskytování právních služeb, může takové údaje spolu se svým obchodním jménem advokáta zveřejňovat. Pravidla se zde staví na odmítavé stanovisko a dovolují současné zveřejnění jenom v těch oblastech, které mají s výkonem advokacie úzkou souvislost, tedy údaj o tom, že je advokát zároveň soudním znalcem nebo soudním tlumočnickem. I zde bude muset být uvedeno, jakého oboru nebo jazyka se tato souběžná advokátova činnost týká. Tím se ovšem obsah pravidla čl. 22 nevyčerpává. Advokátovi se zde kromě zveřejnění shora uvedených údajů o souběžných činnostech povoluje za účelem lepší informovanosti klientské veřejnosti též zveřejnit údaje o svém sídle a pobočkách a rovněž i o těch oblastech právních služeb, v nichž přednostně podniká. Údaje o sídle a pobočkách nebudou zajisté při výkladu činit nějaké potíže. S těmi se však bude možno patrně setkat při interpretaci toho, co je míněno pod údají o preferovaných právních oblastech. Již bylo řečeno, že jediným účelem zveřejnění takových údajů v souvislosti s obchodním jménem advokáta může být lepší informovanost spotřebitelské veřejnosti. Při formulaci těchto údajů se tedy advokát musí vyhnout zejména všemu, co by jakkoliv naznačovalo jeho zvláštní kvalifikaci nebo jinou specializaci v příslušném oboru, a to i tehdy, kdyby takovou zvláštní kvalifikaci nebo specializaci mohl prokázat. To samozřejmě neplatí pro užívání akademických a vědeckých titulů, které advokát případně získal i v jiných než právních oborech. Advokát se při formulaci zmíněných údajů vyhne i všemu, co by mohlo klamat nebo i jen zavádět spotřebitelskou nebo i jinou veřejnost. Advokát v tomto směru neužívá již neplatných úředních označení (např. komerční právník) ani jiných matoucích označení, jako např. právní poradce, burzovní poradce, soudní zástupce, známkový agent, nákup a prodej nemovitostí, rodinný právník, obchodní právník ap. V této souvislosti ještě nejspíše obstojí u nás tradiční a srozumitelné označení obhájce ve věcech trestních, které spotřebitelskou veřejnost řádně informuje o zvláštní právní oblasti, v níž je advokát činný. Otázka je, zda spolu s obchodním jménem může advokát užívat i označení těch povolání, pro něž získal další oprávnění a která jsou ve skutečnosti rovněž poskytováním právních služeb. Je-li takové další označení, jako je patentový zástupce nebo daňový poradce pravdivé, nelze proti jeho použití patrně nic namítat. V souvislosti s pravidlem čl. 4 odst. 4 bylo už vyloženo, že ani v těchto případech se advokát ovšem nemůže vymknout dosahu těchto Pravidel, ledaže by se vzdal výkonu advokacie a pokračoval v činnosti pouze podle svého dalšího oprávnění. Dalšími přípustnými doplňujícími údají jsou údaje o oprávnění vykonávat advokacii i na jiném území, údaje o trvalé spolupráci s tuzemskými i zahraničními advokáty a údaje o sídle a pobočkách advokáta. Konečně se vykládané pravidlo zabývá i rodným jménem advokáta a jejich zveřejněním v souvislosti se jménem obchodním. Pravidlo zveřejnění povoluje pouze v případech zvláštního zřetele hodných, tedy pa-

trně pouze v těch případech, kdy advokát byl již po delší dobu pod takovými jmény veřejnosti tradičně znám.

Veškeré shora uvedené údaje, tedy jak obchodní jméno, tak i údaje doplňující, lze uvádět i v překladu do cizího jazyka s tím omezením, že lze použít jen toho jazyka, v němž je advokát schopen poskytovat právní služby. Jinak by šlo bezpochyby o klamání spotřebitele. V jazyce českém musí být obchodní jméno i doplňující údaje uvedeny na českém území vždy. I toto ustanovení pravidla čl. 23 nemá za účel nic víc než řádnou informovanost průměrného českého spotřebitele právních služeb.

Pravidlo čl. 24 omezuje možnosti advokáta doplňovat své písemnosti (dopisní a faxové papíry, formuláře, vizitky ap.) nějakými reklamními slogany nebo křiklavou výzdobou. Proti užívání střízlivého loga nebude zajisté žádných námitek.

Oddíl třetí

Informace o podnikání advokáta

Pravidla do značné míry omezují reklamní a informační možnosti advokáta v souvislosti s poskytováním právních služeb. Právo je podle všeobecného nazírání vyšší hodnotou než obvyklé konzumní statky. O činnosti advokáta se ve většině právních států mluví nejen jako o právní službě, ale i jako o službě právu. V tomto tradičním evropském pojetí nelze tedy poskytování právních služeb podřídit na trhu stejným pravidlům jako distribuci jiných statků. Utrpěla by tím vážnost práva samotného a s tím i vážnost justice a celého právního státu, pro něž by pak bylo zapotřebí hledat jiné přísné a účinné ochranné mechanismy, jak je tomu třeba po dvousetletém vývoji v USA. Takové náhlé zvraty v pojetí distribuce a administrace práva si však při rozumném a prozíravém přístupu nelze dovolit. Z těchto úvah je třeba vycházet při interpretaci dalších pravidel o informačních možnostech advokáta ve vztahu k poskytování právních služeb spotřebitelské veřejnosti.

Pravidla tuto problematiku řeší v několika úrovních podle rozsahu šíření informace a obsahu informace samotné.

Tak pravidlo čl. 25 odst. 1 uvažuje o hromadných sdělovacích prostředcích (tisk celostátní i místní, rozhlas, televize příp. jiná média) a informace o podnikání advokáta v nich povoluje jen v rozsahu obchodního jména a doplňujících údajů a pouze v souvislosti se zápisem místa podnikání advokáta do seznamu. To za-

jisté kryje nejenom první zápis sídla, nýbrž i zápis jakékoliv další změny včetně zániku podnikání advokáta. Informace, kterou advokát takto poskytuje, musí být přiměřená časově i rozsahem. Časové omezení je stanoveno na 60 dnů od zápisu v seznamu advokátů. Nedovolené by bylo tedy i takové šíření této informace, k němuž by došlo před zápisem příslušné skutečnosti do seznamu advokátů. Rozsahová přiměřenost šíření informace se pak podle okolností případů posoudí podle ploch, na nichž byla informace šířena, podle časového rozsahu v němž byla šířena i podle četnosti šíření. Pravidlem by zde mělo být, že jedno oznámení v každém možném hromadném sdělovacím prostředku by pro informaci veřejnosti mělo postačovat, avšak teprve kárná praxe bude muset na jednotlivých případech věc blíže osvětlit. V této souvislosti bude nutno řešit i případy, kdy advokát simuluje informaci o svém podnikání kombinací s ještě jinou informací, určenou veřejnosti. Jde o případy, kdy advokát takovou informací vyzývá k podávání nabídek na uzavření smluv, zejména pracovněprávních (hledáním koncipienta, úřednice, úklidu atd.) a dále o případy, kdy tímto způsobem chce získat nějaké údaje pro své klienty (sezvání věřitelů, vyhlášení konkurzů, soutěží apod.). Takováto skrytá reklama je nepochybně nedovolená, protože potřebného výsledku lze zajistě dosáhnout i bez uveřejňování informací o podnikání advokáta, např. pouhým uvedením telekomunikačního spojení, jména kontaktní osoby, výzvou k zaslání nabídek do administrace příslušné publikace, využitím poste restante apod.

Téměř žádné překážky v rozsahu obchodního jména a je doplňujících údajů se nekladou informacím ve specializovaných seznamech a adresářích, jak o tom hovoří pravidlo čl. 25 odst. 2. Zda jde o sdělovací prostředek specializovaně informativní povahy, se posoudí podle okolností případu i technického vývoje (publikace vydávané na nosičích informací, počítačové sítě, Internet ap.). Interpretace by zde měla být liberální.

Pokud jde ještě o jiné informační prostředky jakéhokoliv druhu, povoluje čl. 25 širší informační rozsah údajů o podnikání advokáta, na druhé straně však omezuje okruh příjemců takových informací. Pravidlo zde má na mysli zejména informační brožury o podnikání advokáta, které obvykle nejen podrobně informují o právních oblastech, v nichž advokát poskytuje právní služby, ale i o personálním složení jeho kanceláře, jeho cenách a často i o významných klientech, jimž advokát právní služby poskytoval nebo poskytuje (posledně zmíněné údaje lze pochoptitelně zveřejnit jen se souhlasem klienta). Tento druh informací si současná klientela v mnoha případech vyžaduje, protože z nich získává možnosti srovnávat různé nabídky, posuzovat vhodnost příslušné kanceláře pro poskytování právních služeb, jež klient poptává, a konečně i údaje o případně hrozících kolizích zájmů. Tento způsob informování veřejnosti tedy Pravidla plně umožňují, omezují však

okruh adresátů takových informací. Jimi mohou být pouze dřívější i současní klienti advokáta a samozřejmě i konkrétní zájemci o jeho právní služby.

Další pravidla se věnují omezením jistých specifických reklamních prostředků. Tak pravidlo čl. 26 odst. 1 zcela zakazuje používání reklamních ploch, poutačů a podobných prostředků publicity. Pod to zajisté spadá i reklama na dopravních prostředcích nebo reklama prostřednictvím spotřebních výrobků, včetně oděvních (trička, čepičky) nebo i jiných (parfémy, cukrovinky ap.).

Zvláštní režim mají upomínkové a dárkové předměty, které ve smyslu pravidla čl. 26 odst. 2 musí být určeny výhradně pro klienty a svou povahou nesmí ohrožovat důstojnost advokátního stavu. Navíc smějí obsahovat pouze obchodní jméno advokáta bez jakýchkoliv dalších údajů. Kárná praxe již v tomto směru posoudí, co je v obchodním světě v tomto ohledu obvyklé a jakých příslušných omezení bude zapotřebí v této souvislosti pro ochranu důstojnosti stavu.

Advokátovi nelze jako právnímu odborníkovi bránit, aby se třeba i ve značném rozsahu nevěnoval odborné právní publicistice v tuzemsku i v zahraničí. V této souvislosti mu ve smyslu pravidla čl. 27 nelze zakázat, aby nejenom užíval svého označení advokát, ale aby odbornou a případně i širší zainteresovanou veřejnost informoval i o názvu své advokátní firmy a o obci, v níž má sídlo. Podle okolností případu bude nutně posoudit, co je to odborná právní publikace. Pojem bude nutno vykládat široce, tak aby kryl i právní rubriky v nejrůznějších všeobecných i specializovaných tiskovinách včetně článků všeobecně právně informativní povahy a článků populárně vědeckých.

Pravidlo čl. 28 má advokátovi zamezit, aby neobcházel shora uvedená pravidla tím, že by dovolil jakékoliv třetí osobě jednat v jeho prospěch v rozporu s nimi. I bude-li souhlas advokáta s takovým jednáním pouze konkludentní, ponese za své jednání advokát stavovskou odpovědnost. Svobodu šíření informací nezávislou publicistikou toto pravidlo neomezuje. Problémy skryté reklamy se posoudí podle okolností případu; to ovšem platí zejména i v souvislosti s čl. 25 odst. 1, kde o skryté reklamě již byla řeč.

Oddíl čtvrtý

Informace o sídle advokáta

Už z dřívějších výkladů je zřejmé, že advokát má nejen právo, ale i povinnost přiměřeně informovat veřejnost o tom, kde a kdy je k zastížení. Tato jeho povin-

nost by mohla vést na druhé straně k porušování pravidel soutěže mezi advokáty. Proto se čl. 29 zabývá i označením místa, kde advokát poskytuje právní služby. Označeno musí být pouze místo, kde má advokát sídlo. Místo, kde má pobočku nebo úřední hodiny označeno být může. Označení smí obsahovat pouze obchodní jméno advokáta a velikost označení musí být přiměřená. Přiměřenost se posoudí podle místních poměrů. V případech, kde to místní poměry z důvodů snažší orientace návštěvníků vyžadují, lze analogické označení umístit i na dalších místech v domě nebo v jeho nejbližším okolí.

Oddíl pátý

Nábor klientů

Všeobecným požadavkům na poctivou soutěž na trhu právních služeb musí odpovídat i pravidla, jimiž se advokát řídí při náboru klientů (akviziční pravidla). Ve smyslu všeobecného ustanovení čl. 30 se musí advokát při akvizici zdržet všeho, co by porušovalo zásadu svobodné volby advokáta klientem. Jednáním znemožňujícím svobodnou volbu advokáta klientem může být jakýkoliv nepravdivý nebo klamavý údaj, který by uvedl potenciálního klienta v omyl o tom, že má možnost si zvolit i advokáta jiného. To mohou být třeba údaje o tom, že žádný jiný advokát v místě nesídlí nebo že je nepřítomen, přetížen nebo jinak neschopen požávanou právní službu poskytnout. Mohou to však být i údaje pravdivé, které v potenciálním klientovi v důsledku jeho momentálního nebo trvalého psychického či zdravotního stavu vyvolají stav tísně. K takovým údajům mohou patřit třeba i pravdivé informace o tom, že žadateli o právní služby hrozí trestní stíhání, že si jeho věc vyžaduje okamžitého zásahu nebo že mu hrozí jiná újma, nepředá-li svou věc ihned advokátovi. Praxe kárných orgánů pravidlo zajisté blíž osvětlí na jednotlivých případech. Občanskoprávní, případně trestní odpovědnost z shora uvedená jednání advokáta je bez významu pro jeho odpovědnost stavovskou. Jiná je situace tam, kde advokát, nebo zpravidla i více advokátů zároveň, je vyzván zájemcem o právní službu k podání nabídky právních služeb (konkursy, soutěže, výběrová řízení apod.). Účasti advokátů na takových soutěžích nic nebrání, jsou však přitom povinni dodržovat ostatní ustanovení těchto Pravidel, z nichž lze namátkou poukázat na čl. 4 odst. 1, 3 na čl. 8 odst. 3 a na čl. 19 odst. 1.

Z příkladů zakázaných akvizičních jednání uvádí čl. 31 odst. 1 případ, kdy je advokát v konkrétním případě sám oferentem právní služby, aniž by k podání nabídky byl vyzván. Nabízet svou právní službu v konkrétním případě konkrétní osobě fyzické nebo právnické toto pravidlo s ohledem na důstojnost a vážnost

advokátního stavu a svobodnou volbu advokáta zakazuje. Výjimky jsou možné tam, kde jde o osobu advokátovi již z dřívějšího osobního nebo profesionálního styku známou. Většinou tedy půjde o bývalé klienty a osobní známé. Zda a do jaké míry se tato výjimka může dotknout i jiných osob, bude muset podle okolností případu posoudit již kárná praxe (např. soudci, úředníci, orgány s nimiž přichází advokát do styku ap.). Hledisko bude v tomto případě patrně přísné. Poslední výjimka ze všeobecného zákazu nabízet právní služby konkrétní osobě platí pro případ, kde poskytnutí právní služby je pro takovou osobu naléhavě nutné, přičemž advokát nesmí být při učinění nabídky veden jenom vyhlídkou na svůj zisk. Tato vyhlídka musí být alespoň vyvážená naléhavou nutností právní služby oblátku. V praxi zde může jít o takové výjimečné případy, kde se advokát náhodně dostane do situací, v nichž příjemci jeho nabídky hrozí vážná újma třeba vadným úředním postupem, aniž si to příjemce nabídky může s ohledem na svůj momentální nebo trvalý stav uvědomit. Situace okolo automobilové havárie by snad bez dlouhého dalšího vysvětlování mohla být dobrou ilustrací.

Ani v případech, v nichž advokát svou službu konkrétní osobě nabízet smí, tedy v případě osob, s nimiž už advokát dříve byl v osobním nebo profesionálním styku, není advokátovi dovoleno, aby jeho nabídka dosahovala intenzity naléhání nebo obtěžování. To stanoví čl. 31 odst. 2. Dá-li příjemce nabídky srozumitelně najevo, že nabídku odmítá, musí se již advokát zdržet všeho dalšího úsilí o přijetí jeho nabídky. Úvahy o tom, že povaha právní služby je odlišná od komerčního prodeje nebo poskytnutí služby, třeba i podomního, byly učiněny již výše.

V souvislosti se svou nebo cizí akvizicí nesmí advokát poskytovat ani přijímat žádné úplaty nebo jiné výhody za doporučení nebo zprostředkování právní služby. Ve smyslu čl. 32 odst. 1 je nerozhodné, zda jde o zprostředkovávání profesionální a delší dobu trvající nebo o doporučení třeba i jen v jednotlivém případě. Zákaz úplaty nebo sjednání jiné výhody platí pro obě možné situace, v nichž advokát může v této souvislosti být. Úplatu nebo jinou výhodu nesmí totiž ani poskytnout, ani přijmout, tedy nesmí ani nikoho zvýhodnit za to, že mu klienta doporučil nebo zprostředkoval, ani nesmí sám přijmout výhodu za to, že sám klienta doporučil někomu jinému, zejména je-li takovou jinou osobou rovněž advokát.

Konečně pravidlo čl. 32 odst. 2 zakazuje advokátovi používat k akvizici jiných osob, i když třeba jde o vlastní klienty a jde o akvizační služby bezplatné. Tím se má zabránit obcházení předcházejících pravidel o náborech klientů. Pravidlo jako příklad uvádí jednání, kdy advokát na nějakém místě u jiné osoby zanechává své informační materiály, zejména plně moci, s vědomím, že tyto materiály budou rozdávány, předávány nebo přenechávány předem jmenovitě neurčené klient-

ské veřejnosti. K určení potenciálních klientů odkazem na jejich povolání, místo bydliště a jiná podobně obecná kritéria se nepřihlédne. Výjimkou musí být ovšem případ, kdy advokát v souladu se zákonem i těmito Pravidly trvale poskytuje právní služby subdodavatelským způsobem v rámci komplexní služby klientům. Zde půjde zejména o případnou trvalou substituční spolupráci se zahraničním advokátem, který zařizuje typově shodné záležitosti svých klientů na území více států. V takových případech je ovšem nezbytné, aby zahraniční substituent měl pro své potenciální klienty v zásobě aktuální informace o podnikání svého substituta a v mnoha případech i formuláře plných mocí, je-li jich zapotřebí pro vyřízení záležitosti klienta v příslušném státu. Takové a podobné vztahy nejsou vyloučeny ani k neadvokátům, pokud legálně obstarávají záležitosti svých zákazníků ve více zemích světa. Ustanovení pravidla čl. 5 odst. 2 vlastně i s takovými situacemi počítá a nelze je tedy vyloučit ani v oblasti těch soutěžních vztahů, které se týkají akvizice. O tom, že pravidlo zcela vylučuje používat v souvislosti s akvizicí právních služeb různých specializovaných náborových agentur, není třeba zvlášť hovořit, a to už s ohledem na pravidlo čl. 32 odst. 1. To se nedotkne náboru mimo oblast právních služeb klientům (např. nábor pracovníků).

ČÁST ČTVRTÁ

Závěrečná ustanovení

Stav popsany v obecné části komentáře vyžaduje, aby se advokát ještě dříve, než přistoupí k nějakému jednání, mohl informovat o tom, zda je jeho zamýšlené jednání v souladu s těmito Pravidly. Pravidlo čl. 33 odst. 1 ukládá tedy představenstvu Komory, aby advokátovi poskytlo o těchto věcech k jeho žádosti písemné vysvětlení. Lze očekávat, že takové závazné písemné vysvětlení přispěje ke splnění výchovné funkce těchto Pravidel a i ke snížení počtu kárných řízení.

Ve vztahu k soudům, k jiným státním orgánům a zahraničním advokátním komorám má podle pravidla čl. 33 odst. 2 představenstvo Komory ještě širší povinnost sdělit jim k jejich žádosti své stanovisko k obsahu, k použití nebo k výkladu těchto Pravidel. Tak to plně odpovídá veřejnoprávnímu postavení Komory.

Podle čl. 34 nabývají Pravidla platnosti dnem jejich přijetí představenstvem Komory, kdežto účinnosti nabudou tato Pravidla dnem jejich publikace ve věstníku Komory. Plná aplikace Pravidel již k tomuto datu by mohla vést k tvrdostem

Komentář

---

vůči těm advokátům, jejichž obchodní jméno a účast na cizím podnikání je v rozporu s těmito Pravidly. Proto se účinnost článků 5 a 20 až 29 odkládá o 6 měsíců proti nabytí účinnosti zbytku Pravidel. Tím se advokátům, kterých se to týká, poskytne dostatek času k uspořádání jejich záležitostí v souladu s Pravidly, aniž by jim vznikly nějaké podstatné škody.

Čl. 35 obsahuje derogační ustanovení.